

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjandus ja kommunikatsioon

Heleri Tamme

**Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade õppimise motiivid
Tallinna ja Tartu Ülikooli bakalaureuseastme tudengite seas**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, PhD

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus	4
Mõisted.....	5
1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad.....	7
1.1 Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni roll	7
1.2 Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade õppimisvõimalused Eestis	9
1.2.1 Õppimisvõimaluste kujunemine ja tänane olukord	9
1.2.2 Kandideerimine ja konkurs ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadele Tallinna ja Tartu Ülikoolis	9
1.3 Ülikooli kandideerimine ja õpimotivatsioon.....	11
1.3.1 Erialavaliku langetamine	11
1.3.2 Motivatsiooni muutumine ja õpingute katkestamine.....	12
1.4 Praktiline või teoreetiline haridus.....	13
32. Meetod ja valim.....	15
2.1 Töö eesmärk ja uurimisküsimused	15
Uurimisküsimused	15
2.2 Meetod.....	16
2.3 Valim	16
2.3.1 Küsitluse valim	17
2.3.2 Fookusgrupi valim.....	17
2.4 Kvantitatiivanalüüs: ankeetküsitlus	18
2.5 Kvalitatiivanalüüs: fookusgrupp	20
3. Kvantitatiivanalüüsi tulemused.....	21
3.1 Arusaamad ajakirjaniku ja kommunikatsioonispetsialisti ametitest	21
3.2 Erialavaliku langetamine	23
3.3 Hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusele	26
3.4 Tudengite visioonid õpitaval erialal tegutsemisest	29
3.5 Kuvand Tallinna ja Tartu Ülikoolist	32
4. Kvalitatiivanalüüsi tulemused	34
4.1 Arusaamad ajakirjaniku ja kommunikatsioonispetsialisti ametitest. Valdkondade olevik ja tulevik.....	34
4.1.1 Ajakirjanik ja ajakirjandus.....	34
4.1.2 Kommunikatsioonispetsialist ja kommunikatsioon.....	35
4.2 Erialavaliku langetamine	35
4.3 Hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusele	36
4.4 Tudengite visioonid õpitaval erialal tegutsemisest	37
4.5 Hinnangud Tallinna ja Tartu Ülikoolile ning nende kuvand	38
5. Diskussioon ja järeldused.....	40
6. Kokkuvõte	42
Summary.....	43
Kasutatud materjal.....	44
Lisad	49
Lisa 1: Küsitluse ankeet.....	49
Lisa 2: Fookusgrupi intervjuu kava.....	58
Lisa 3: Tallinna Ülikooli fookusgrupi intervjuu transkriptsioon	59

Lisa 4: Tartu Ülikooli fookusgrupi intervjuu transkriptsioon	74
Lisa 5: Lisatabelid ja -joonised	89
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	95

Sissejuhatus

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni roll on infoühiskonna arenemise käigus muutunud nii sisult kui ka tähtsusest. Kui need valdkonnad Eestis 20. sajandi lõpus tekkisid, toimus nende kujunemine ja professionaliseerumine eelkõige läbi praktika. Teadmised ajakirjanduse ja kommunikatsiooni teooriatest olid puudulikud ning levinud olid alles koolipingis istuvad lapsajakirjanikud. Kommunikatsioonispetsialistid kujundasid oma töö iseloomu ja struktuuri vastavalt vajadustele ja kogemustele.

2011. aastani õpetati ajakirjandust ja kommunikatsiooni ainult Tartu Ülikoolis ning täna tehakse seda ka Tallinna Ülikoolis. Vaatamata sellele, et mõlemad erialasid õpetatakse Eestis kahes ülikoolis, on endiselt erinevaid arvamusi sellest, kas neid on vaja ülikoolis õppida ning milline peaks olema teooria ja praktika omavaheline suhe. On oluline teada millised on tänaste tudengite ning tulevaste ajakirjanike ja kommunikatsioonispetsialistide motivatsioon ja motiivid neid erialasid õppida ja nendel tegutseda. Kuna mõlemat eriala õpetatakse kahes ülikoolis, on asjakohane uurida ja võrrelda tudengite eelistusi ühe või teise valimisel. Ajakirjanike ja kommunikatsioonispetsialistide vajalikkus ja tähtsus ühiskonnas on aja jooksul kasvanud ning tõenäoliselt ka roll mingil määral muutunud. Lisaks seab infotehnoloogia mõlemale valdkonnale uued väljakutsed, mis võivad mõjutada nende tulevikku.

Töö eesmärk on anda ülevaade ajakirjandust ja kommunikatsiooni õppivate bakalaureusetudengite motiividest neid erialasid õppida ja motivatsioonist ennast nendel teostada. Muuhulgas kirjeldatakse ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade tänast olukorda ja tulevikku ning kõrghariduse võimalusi ja kvaliteeti Eestis, toetudes neid erialasid õppivate tudengite arvamustele. Töö tulemusena püütakse anda ülevaade tudengite hinnangutest ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadele ja nende kõrgharidusele. Samuti soovitakse võrrelda ajakirjanduse ja kommunikatsiooni näitel Tallinna ja Tartu Ülikooli õpetamise ja kuvandi erinevusi.

Teoreetilises osas on antud ülevaade ajakirjanduse ja kommunikatsiooni rollidest ühiskonnas ning õppimisvõimalustest Eestis alustades ajaloo algusest kuni tänaseni. On antud ülevaade erinevate autorite seisukohtadest teooria ja praktika osakaaludest kõrghariduses. Samuti on toodud välja erinevate uuringute tulemused ülikooli kandideerimise ja õpimotivatsiooni teemadel. Lisaks on tehtud lühitutvustus uurimisobjektideks olevatest ülikoolidest ja erialadest ning viimaste aastate konkurssidest õppekohtadele.

Teooria järel on lahti kirjutatud ja selgitatud töös kasutatud meetodeid ja valimit ning sõnastatud ka uurimisküsimused. Tulemuste osas kirjeldatakse ja analüüsitakse tabelite ja

jooniste abil kvantitatiivmeetodina kasutatud ankeetküsitluse vastuseid. Samuti kuulub tulemuste alla kvalitatiivmeetodina kasutatud fookusgrupi intervjuu analüüs. Töö viimasteks osadeks on bakalaureusetööst tehtud järeldused ning diskussioon, millele järgneb töö kokkuvõte. Töö aluseks olevate andmete kogumiseks valiti kvantitatiivanalüüsi meetoditest ankeetküsitluse läbiviimine, et saada statistiline ülevaade teema puhul olulistest aspektidest. Kvalitatiivanalüüsi meetoditest on kasutatud fookusgrupi intervjuud, et avada veidi rohkem küsitlustulemusi ja mõista paremini nende tausta.

Bakalaureusetöö raames tehtud uurimistöö on väärtuslik materjal Eesti ülikoolidele, kes pakuvad ajakirjanduse ja kommunikatsiooni haridust. Võimalik, et uurimus on abiks ka nimetatud valdkondade tööandjatele, et mõista noorte visioone kuidas nad ennast õpitavatel erialadel teostada soovivad. Töös kirjeldatud materjal võib olla inspiratsiooniks ka abiturientidele, keda see võiks aidata eriala ja ülikooli valiku langetamisel.

Mõisted

Töös on kasutatud korduvate nimetuste puhul järgmisi lühendeid: Tartu Ülikool (TÜ), Tallinna Ülikool (TLÜ), ajakirjandus (AJAK) ning suhtekorraldus ja kommunikatsioon (KOMM). On oluline tähelepanek, et TLÜ õpetab suhtekorraldust ja TÜ kommunikatsiooni, mis tekitab mõningaid sisulisi erinevusi erialade tähenduse ja olemuse tõlgendamisel. Toetudes Blackile (1993, Past 2008 kaudu) võiks eriala nimetustest tulenevad erinevusi selgitada järgmiselt:

- 1) Suhtekorraldus on kunst ja teadus, mis loob tõel ja täielikul informatsioonil baseeruva vastastikuse mõistmise kaudu harmoonia organisatsiooni ja tema tegutsemiskeskonna vahel.
- 2) Kommunikatsioonijuhtimine on kunst ja teadus, mis analüüsib trende, ennustab nende tulemusi, nõustab organisatsioonide liidreid ja viib suhtekorralduse kaudu ellu tegevuskavasid, mis teenivad nii organisatsiooni kui avalikkuse huve.

McQuaili (2000) järgi võiks suhtekorralduse ja kommunikatsiooni mõisteid eristada järgmiselt:

- 1) Suhtekorraldus (*public relations*) – kõik mõjutamisvormid, millega tegelevad professionaalsed palgatud kommunikaatorid mõne kliendi huvides, eesmärgiga luua temast soodne pilt ja seista vastu võimalikele negatiivsetele arusaamadele. /.../ Suhtekorraldajad on sageli meedia varustajad uudistega või püüavad mõnel muul viisil uudiseid mõjutada.

- 2) Kommunikatsioon – keskne idee on osalejate kontakt teadete saamise ja vastuvõtmise protsessis, millele tugineb teatava ühisosa kujunemine osalejate hulgas.

Teoretikute lähenemiste toel võib suhtekorralduse funktsioonina näha eelkõige organisatsiooni ja tema sihtrühmade vahelise suhtlusega tegelemist ning lobitööd organisatsiooni huvide ja sõnumite kaitsmiseks avalikkuses. Kommunikatsioon on võrreldes suhtekorraldusega laiem, keskendub rohkem sõnumite vahetamise protsessile ning tegeleb ka informatsiooni ja andmete analüüsimise ning kommunikatsiooni planeerimisega. Töös on kasutatud üldistamise eesmärgil valdavalt mõistet kommunikatsioon.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni roll

1990ndad aastad olid lisaks üleüldisele ajaloolisele tähtsusele Eesti riigi ja rahva jaoks murranguline muutuste periood ka ajakirjanduses. Nõukogude ajal täitis ajakirjandus eelkõige propagandistlikke eesmärgi ning kui Eesti taasiseseisvus, hakati väärtustama ajakirjanduse neutraalset ja kiire informeerija funktsiooni. Peagi sai ajakirjandusest äri ning väljaanded elatusid aina rohkem reklaamituludest. Täna on Eestis kaks meediakontserni, mille alla väljaanded koonduvad ning suurim ajakirjanduse mõjutaja on juba 2000. aastate algusest olnud *online*'i tulek ja selle tähtsuse kasvamine. See on seadnud kahtluse alla traditsiooniliste meediakanalite püsima jäämise ning loonud olukorra, mis esitab ajakirjandusele mitmeid väljakutseid ümber kohanemiseks ja loob ühtlasi vajaduse ajakirjaniku rolli uuesti defineerimiseks.

Ajakirjanduses toimunud muutuste kõrval on järjest enam kasvanud ka kommunikatsiooni roll, mis hakkas Eestis kujunema 20. sajandi lõpus. Erinevaid kommunikatsioonile spetsialiseerunud agentuure ja büroosid on tänaseks loodud hulgaliselt ning nad on kujunenud olulisteks partneriteks nii ettevõtetele kui ka ajakirjandusele. Võrreldes kommunikatsioonivaldkonna algusaegu ja tänast olukorda, leiab konsultant Janek Mäggi, et “90ndatel oli väga palju kommertslikku ja ettevõtlusega seotud kommunikatsiooni /.../, kuid praegu on valdav sotsiaalne kommunikatsioon” (Viies võim 2015). Ameerika tööhõive statistika instituudi 2013. aasta andmetel on aastatel 2004-2013 ajakirjandusprofessionaalide arv vähenenud 17% võrra ning kommunikatsioonispetsialistide arv suurenenud 18% võrra, ületades reporterite arvu ligi viiekordselt (Williams 2014 kaudu). Samadele andmetele tuginedes on näha, et kümne aastaga on suurenenud ka nimetatud valdkondade vaheline palgalõhe ning ajakirjanikud teenivad keskmiselt 65% palgast, mida makstakse kommunikatsioonispetsialistidele.

Eelnevast on näha, et kommunikatsioon on mingil määral ajakirjanduse tööd üle võtnud ning selle ülesandeid ja rolli muutnud. Williams (2014) peab üheks kommunikatsioonivaldkonna osakaalu suurenemise põhjuseks digitehnoloogiat. Tuginedes ümberringi toimuvale võib öelda, et uued kanalid pakuvad arvukaid lisavõimalusi sihtrühmadeni jõudmiseks ning tihenend infovoos välja paistmiseks kasutatakse järjest rohkem kommunikatsioonispetsialistide abi. Sellest tulenevalt peavad ajakirjanikud veelgi hoolsamat ja kriitilisemat infot ja selle allikaid hindama ning olulist ja ebaolulist eristama. Muutunud infovoog on teinud keerulisemaks ka kommunikatsioonitööd, millega vanu mustreid kasutades tänasel päeval enam efektiivseid ja

edukaid tulemusi ei saavuta. Kommunikatsioonikonsultant Kristine Mumma selgitas, et “kaheksa aastat tagasi /.../ võeti erinevad tootetutvustused ja ka teised pressiteated meedia poolt kergemini vastu /.../, kuid praegu ei saa rõhuda sellele ainult, et “me oleme kõige paremad, me oleme kõige ägedamad”, tuleb leida mingi nüanss miks ollakse kõige paremad” (Viies võim 2015).

Eelnevast jääb mulje, et kommunikatsioonivaldkonnale on tehnoloogia areng võimalusi juurde loonud ja vajadust selle ala professionaalide järele suurendanud, kuid ajakirjaniku amet ja roll on vajavad uutes tingimustes veel veidi aega kohanemiseks. On leitud, et interneti kohesus nõuab uudisportaalidelt info uuendamist tihedamini, kui nende toimetus seda suudab, ning samuti on tekkinud vajadus ka multimeedia sisu järele nagu pildi-, heli- ja videomaterjalid (OECD 2010). Võib arvata, et uutele nõudmistele vastavad oskused ajakirjanikel puuduvad või on ebapiisavad ning tempokalt arenevate ja uute tehnoloogiatega kaasas käimine valmistab neile mõningaid raskusi. Tõenäoliselt on vajalik uute pädevuste omandamine ning võib suurenda ka ajakirjanike töökoormus, mis ühtlasi seab väljakutse uute ajakirjanike koolitamisele. Spyridou jt (2013) hinnangul pannakse haridusstandardid ja oskused proovile ja defineeritakse ümber, et olla vastavad uutele vajadustele ja sisustrateegiatele.

Olukorras, kus tänu tehnoloogia arengule ja kättesaadavusele võib iga inimene olla uudiste tootja ja levitaja, ei ole enam võimalik infovälja ka ühtse süsteemi alusel reguleerida. Kui ajakirjandus järgib eetikakoodeksit, siis näiteks tänapäeval populaarseks saanud blogijate tegevuse kontrollimiseks igasugused reeglistikud puuduvad ning ka sotsiaalmeedias kehtivad konkreetse kanali, mitte üldkehtestatud normid. Donsbach (2014) leiab siiski, et kodanikuajakirjandus, blogijad (jne.), kes edastavad uudisportaalide materjale, ei suuda asendada professionaalse ajakirjanduse kaht põhilist funktsiooni: esiteks eristada olulist, seda kontrollida ning siduda analüüsis olevik minevikuga, teiseks võimaldada ühiskonnale usaldusväärset aruteluplatvormi.

Mõningate vaatlejate hinnangul on ajalehtede ja ajakirjanduse kuldaeg lõppenud ning kvaliteet ja usaldusväärsus langenud (OECD 2010). Halliki Harro-Loidi (2015) sõnul on varasemalt rahva harimisel ja informeerimisel kõige olulisemat rolli täitnud ajakirjandusel tänases infoühiskonnas raskem pakkuda jätkusuutlikku kvaliteetset sisu ning jääda ellu kanalite ja kiiruse võistluses. Kõigele vaatamata säilib ajakirjanduses endiselt Walter Lippmanni (1922) püstitatud küsimus: „Kas ajakirjanikud peaksid katma neid teemasid, mida peetakse avalikkuse seisukohast oluliseks või lähtuma majanduslikust vaatenurgast ning tootma seda, mis müüb paremini?” (Andersson ja Wadbring 2015 kaudu).

1.2 Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade õppimisvõimalused Eestis

1.2.1 Õppimisvõimaluste kujunemine ja tänane olukord

Ajakirjandusõpet on olnud võimalik omandada kõrgharidusena Eestis 1954. aastast, kui alustati ajakirjanduse õpetamist eriharuna Tartu Ülikooli eesti filoloogia osakonnas (Põhifakte osakonna ajaloost, 2004). Aastate jooksul lisandus õppeprogrammi kommunikatsiooniteooria kursus, ajakirjanduse eriala kasvas ja arenes iseseisvaks ning 1998 loodi eraldiseisev ajakirjanduse õppetool. TÜ õppekaval on olnud suur roll Eesti ajakirjanduse kujundamisel arvestades seda, et ka veel täna on enamus tegevajakirjanikke saanud koolituse just sealt. 2011. aastal avas ka Tallinna Ülikool suhtekorralduse ning aasta hiljem ajakirjanduse õppekava. Üks suuremaid erinevusi kahe ülikooli õppekavades on see, et TLÜ õpetab mõlemat eriala eraldi, kuid TÜ koos. Akadeemilise ajakirjandushariduse 60. sünnipäeval rõhutas Marju Lauristin (2015), et “Oleme pidanud oluliseks, ka sisuliselt, et me ei vastanda ajakirjandust ja suhtekorraldust: nagu nad oleks üksteise vaenlased. Pigem näitame, et nad teevad tööd põhimõtteliselt sama asja nimel – et inimesed oleksid informeeritud.

Vajadust pakkuda nendes valdkondades lisakoolitusvõimalust põhjendas Eesti Ajalehtede Liidu tegevjuht ja TLÜ ajakirjandusõppejõud Mart Raudsaar Postimehele (Alla 2012): „Ajakirjandust on mõtet õpetada seal, kus seda tehakse.” Ka mitmed teised ajakirjanduses ja kommunikatsioonis juba tegutsevad inimesed on kinnitanud, et Eesti ajakirjanduse põhituum asub Tallinnas ning see annab võimaluse koostööks praktilise õppeprogrammi kavandamisel ja pakkumisel. Tänapäevase mulje põhjal on TLÜ õppeprogrammide sisu ja struktuur veel kujunemisjärgus, kuid levinud on arvamused, et nende tugevuseks on praktika ning TÜ haridusele on iseloomulikud teooria, kuid vähene praktika. Pärast TLÜ ajakirjanduse ja suhtekorralduse õppekavade avamist on tekkinud olukord, kus tööturule toodetakse võrreldes varasemaga topelt kogus mõlema eriala spetsialiste. Uue olukorraga kaasneb paratamatult ületootmise oht, mis võib omakorda põhjustada nende ametite tähtsuse ja maine langemise.

1.2.2 Kandideerimine ja konkurss ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadele Tallinna ja Tartu Ülikoolis

TLÜ ajakirjanduse või suhtekorralduse õppimiseks on vaja sisseastumisel läbida kaks konkursivooru ning koguda minimaalselt 65 punkti (tabel 1). Edasi kujuneb soovijatest juba pingeriida, mille alusel õppekohad täidetakse.

Tabel 1: Vastuvõtutingimused – Ajakirjandus, Suhtekorraldus; Allikas: Tallinna Ülikool, Õppimisvõimalused – Ajakirjandus, Suhtekorraldus

Vastuvõtueksam 100%	
Kirjalik osa (I voor)	essee
Suuline osa (II voor)	vestlus
Vastuvõtulävend 65 palli	

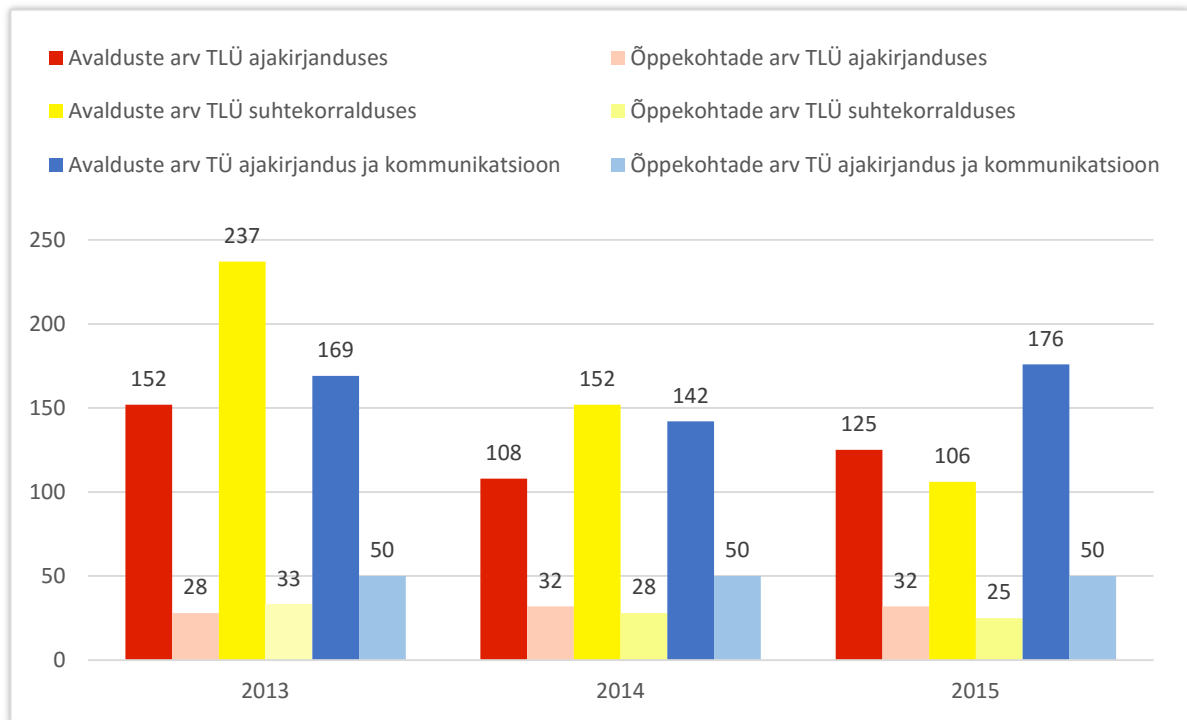
TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekavale kandideerimiseks tuleb kõigepealt läbida akadeemiline test, mille eesmärgiks on hinnata üliõpilaskandidaadi valmisolekut ülikooliõpinguteks (Tartu Ülikool: Akadeemiline test, 2016). Sellele järgnevad kirjalik ja suuline erialakatse, mis keskenduvad kandidaadi erialase motivatsiooni ja silmaringi välja selgitamisele (tabel 2).

Tabel 2: Vastuvõtutingimused – Ajakirjandus ja kommunikatsioon; Allikas: Tartu Ülikool, Õppekavad - Ajakirjandus ja kommunikatsioon

Akadeemiline test (lävend 40p)	Osakaal 40%
Erialakatse (lävend 50p)	Osakaal 60%

Vastuvõtutingimustest võib järeldada, et TLÜ ei võta arvesse õppuri gümnaasiumi lõpetamise ja riigieksamite tulemusi, vaid valib omalt poolt paika pandud kriteeriumide alusel välja need, keda peab sobilikuks eriala õppima. Kuigi ka TÜ ei arvesta ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialale sisse astumisel kandidaatide riigieksamite tulemusi, on sisseastumisprotsess akadeemilise testi tõttu veidi pikem ja keerulisem.

TLÜ suhtekorralduses on konkurents sisseastumisel aasta-aastalt vähenenud ja langenud on ka õppekohtade arv (joonis 1). Kui algusaastatel oli TLÜ-s rohkem õppekohti suhtekorralduse erialal, siis viimasel kahel aastal on olnud osakaal ajakirjanduse kasuks. TÜ õppekohtade arv on olnud aastate jooksul muutumatu. Võttes arvesse, et TÜ-s on kaks õppekava kokku liidetud ja TLÜ-s mõlemad eraldi, on näha, et õppekohtade arv koolide lõikes on mõlemal erialal üsna sarnane. Keskmise konkurss (avaldused/õppekohad) viimase kolme aasta lõikes on TLÜ ajakirjanduses 4,2 ja suhtekorralduses 5,6 ning TÜ ajakirjanduses ja kommunikatsioonis 3,3 soovijat ühele õppekohale. Kõrgem konkurss TLÜ õppekohtadele võib olla tingitud huvist uute ja värskete õppekavade vastu.

Joonis 1: Konkurss õppekohtadele Tallinna ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadel 2013-2015. Allikas: Tallinna Ülikool, vastuvõtustatistika; Tartu Ülikool, vastuvõtustatistika

1.3 Ülikooli kandideerimine ja õpimotivatsioon

1.3.1 Erialavaliku langetamine

Eestis on koolikohustuslikud kõik lapsed alates hetkest, mil nad on enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit saanud 7-aastaseks kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni (Riigi kodulehekülj: Koolikohtustus, 2016). Jätkamine kesk- ja kõrghariduse omandamisega on igäihe enda otsus. Aastatel 2005-2015 läks lõpetamisele järgneval õppeaastal avalik-õigusliku ülikooli tasuta või tasulisele õppekohale õppima 46% keskkooli lõpetajatest (Haridussilma kodulehekülj ..., 2016). Kuigi riigieksamite tulemused võivad sundida tegema ümber oma esmaseid valikuid, väitsid Olev Musta (2006) uuringus pea 3/4 küsitletutest, et nende erialaeelistused ei ole muutunud sisseastumiskevadel. Must, Must ja Täht (2015) leidsid, et valitava õppekava põhjendusteks on huvi õpitava vastu, eneseteostuse soov ning veendumus, et ollakse tugev valdkonnas, mida tahetakse õppida.

Motivatsioonina õppida ajakirjandust, töid erinevate riikide ajakirjandustudengid, keda Hanusch jt (2015) uurisid, kõige enam välja ajakirjaniku ameti meeldivust, kirjutamisande

omamist ja selle tegevuse nautimist. Võimalik, et paljud noored puutuvad ajakirjanduslike tekstide kirjutamisega kokku keskkooli meediaõpetuse tundides või koolilehte tehes. Seda kinnitas Vahemetsa (2002) uuring, mille tulemused näitasid ajakirjandusega tegelemiseks suurima motivaatorina nii ajakirjandust õppida soovijate kui ka esimese kursuse hulgas koolilehte tehes tekkinud huvi. Skinner jt (2001) hinnangul otsustavad paljud tudengid õppida ajakirjandust, sest see pakub praktilist õpet ja töövõimalusi.

Võimalust ajakirjanikuna ühiskonda mõjutada ja muuta pidasid oluliseks ka Hanusch jt (2015) uuritavad. Hovden jt (2009) põhjamaade ajakirjandustudengite uuringus osalenute jaoks oli ajakirjaniku töö tegemisel kõige olulisem omada mitmekesist ja elavloomulist tööd ning kõige ebaolulisemaks peeti kuulsaks saamist. Ajakirjandustudengeid motiveerivad praktilised motiivid nagu vaheldusrikas töö ning vabadus ja iseseisvus töökohal, lisaks idealistlikud ja maailmaparanduslikud eesmärgid nagu ebaõiglusega võitlemine ja poliitiliste teemadega töötamine (Hovden jt 2009). Isiklikud tegurid nagu staatus, palk ja võimalus saada kuulsaks ei ole Hovden jt (2009) uuritud tudengite hinnangutele toetudes 21. sajandi ajakirjandustudengitele esmatähtsad.

1.3.2 Motivatsiooni muutumine ja õpingute katkestamine

Läbi aastate on olnud probleemne ülikooliõpingute katkestamine ja korduvalt on uuritud selle põhjuseid. Akadeemilise motivatsiooni muutumist analüüsinud Mari-Liis Mägi (2015) leidis, et tõenäolisemalt katkestavad õpingud üliõpilased, kelle keskmine hinne on madalam. Sellest järeldub loogiliselt, et madalamad hinded on otseselt seotud madalama motivatsiooniga. Mitmete uuringute tulemusel on leitud, et üldiselt on erinevad tegurid, mis võivad viia õpingute katkestamiseni, omavahel seotud. Sellest tulenevalt ei pruugi katkestamise põhjuseid olla vaid üks, vaid mitu üksteisest sõltuvat. Murakas jt (2008) läbi viidud uuringu käigus küsitletutest nimetas valdav enamik õpingute katkemise peamiste põhjustena õpingute kõrvalt töötamist, isikliku elu ja perekonnaga seotud kohustusi ning rahalisi raskusi.

Stinebrickner ja Stinebrickner (2014) leidsid, et mida semester edasi, seda vähem esineb ülikooliõpingute katkestamist ning selgitasid, et õpingute käigus õpivad tudengid oma akadeemilist võimekust paremini tundma ja need, kes ei saavuta häid tulemusi, mõistavad, et õppimine ei ole nende jaoks ega tundu tulevikus töötamiseks vajalik. Hanusch jt (2015) hinnangul mida kauem ollakse seotud akadeemiliste õpingutega, seda rohkem võib väheneda tudengite soov õpitaval erialal töötada. Võrreldes soolisi erinevusi katkestamisel tõi Mägi (2015) välja, et naised lähevad omandama eriala, mis neile sisuliselt meeldib/.../, kuid õppima asudes võivad nad avastada, et eriala ei ole neile sobiv. Mägi (2015) järgi on meeste esialgsed

ootused madalamad ning erialaste teadmiste kasv tõstab nende õpihuvi. Must, Must ja Täht (2015) poolt loodud mudeli analüüs näitab, et naissoost üliõpilastel on kõrghariduslike õpingute lõpetamise tõenäosus ligi kaks korda suurem kui meessoost üliõpilastel.

Õppeaastatel 2009/2010 kuni 2012/2013 katkestas Eesti kõrgkoolides bakalaureuseõpingud igal aastal keskmiselt 4629 üliõpilast (Haridus- ja Teadusministeerium, 2016). Viimastel õppeaastatel on need numbrid langenud, olles 2013/2014 õppeaastal 4190 ning 2014/2015 õppeaastal 3998. Šultsi (2015) tehtud uuringust selgus, et tudengeid motiveeriksid õpinguid jätkama kõige enam sõbralikud ja motiveerivad õppejõud ning praktilisemad ja erialasemad õppeained. Samas tõid ligi pooled vastajad välja ka kõrgema motiveerituse jätkamiseks, kui nende töökoormus oleks madalam või sissetulek suurem ning nad ei peaks muretsema nii palju erinevate rahaliste kohustuste pärast (Šults 2015 kaudu).

1.4 Praktiline või teoreetiline haridus

Ajakirjandusharidust on Eestis õpetatud üle 60 aasta, kuid kommunikatsiooniharidus on oluliselt noorem. Mõlema puhul toimub aeg-ajalt debatt, kas nendel erialadel tegutsemiseks vajalikud oskused on võimalik selgeks õppida töö käigus või peaks omandama ka erialase hariduse. Samuti on olnud arutluse all teooria ja praktika olulisus ning õige vahekord õppekavades. Seoses üleminekuga 3+2 süsteemile, on Eesti õppejõudude meelest uute bakalaureuse õppekavade suurimad puudused teoreetiliste erialaainete vähesus ja kasin võimalus kujuneda oma eriala spetsialistiks (Valk ja Pilli 2008). Samas on järjest rohkem kuulda tudengite rahulolematust, kes tunnevad, et ülikool võiks neile õpetada rohkem praktilisi oskusi ning vähem teooriat. Siinkohal on oht, et praktiliste õppeainete vähesuse ja kogemuste saamise võimaluse puudumise tõttu võib üliõpilasel huvi eriala vastu langeda ning nende õpingud võivad jääda pooleli.

Nii ajakirjanduse kui ka kommunikatsiooni eriala on pealtnäha üsna praktilised, kuid ei tohiks alahinnata nendes teooria ja üldiste teadmiste baasi omandamise olulisust. Oskuspõhise lähenemise puuduseks peavad Skinner jt (2001) selge arusaama puudumist sellest, et uudiste tootmine on teooria ja praktika sulandumine. Sarnasel seisukohal on Roosioja (2007), selgitades, et ülikoolihariduse eesmärgiks ei ole pelgalt kutseoskuste andmine, vaid ka kriitilis-analüütilise mõtlemise arendamine, mis on tegelikult ajakirjanikule äärmiselt oluline. Reaalses töösituatsioonis peab ajakirjanik lisaks praktiliste tööriistade kasutamisoskusele tundma ka selle töö õiguslikke ja eetilisi aspekte. Samuti toetavad teoreetilised teadmised

kommunikatsioonitöös strateegia koostamist ning annavad baasi, millele erinevate valdkondade ja teemade kommunikatsiooniga tegelemisel toetuda.

Greenbergi (2007) läbi viidud uuringus osalenud väljendasid üksmeelt selles, et praktikud peaksid omama mõningaid teadmisi ka teoriast. Skinner jt (2001) leidsid, et praktilisi oskusi arendavad ülesanded peaksid olema seotud kõigi teiste õppekavasse kuuluvate elementidega /.../ ning samuti akadeemiliste kursuste puhul peaks tudengeid rohkem suunama praktiliste tehnoloogiate rakendamisele ka uurimistöodes ja kirjutamisel. Nad selgitavad, et tudengid peavad lisaks konkreetsetele oskustele ja laiale silmaringile mõistma ka seda, kuidas ajakirjandus osaleb ühiskonnas tähenduste loomisel ja levitamisel (Skinner jt 2001). Enamus Greenbergi (2007) uuringus osalenutest leidsid, et teooria aitab “hinnata kriitiliselt oma tööd” ja “soodustab rohkem süvitsi kui pinnapealset õppimist”. Nende arvates on siiski ka oht, et liiga palju teooriat võib tudengeid takistada, luues teatava “halvatuse” ja tappa nende entusiasmi (Greenberg 2007).

32. Meetod ja valim

2.1 Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Töö eesmärk on uurida ajakirjandust ja kommunikatsiooni õppivate tudengite motiive ja visioone erialade õppimiseks ja nendel tegutsemiseks; kirjeldada uuritavate erialade õppimisvõimalusi ning tudengite rahulolu; tuua välja mõlema Eestis ajakirjandust ja kommunikatsiooni õpetava ülikooli (TLÜ ja TÜ) tugevused ja nõrkused tudengite hinnangul. Uurimisküsimused on püstitatud lähtudes ankeetküsitluse küsimustest, mille alusel on moodustatud 5 alateemat, mille all tulemusi on koondatud ja analüüsitud.

Uurimisküsimused

1. Millisena tajuvad tudengid ajakirjanduse ja kommunikatsiooni valdkondi?
  - 1.1. Kuidas kirjeldavad tudengid ajakirjaniku/kommunikatsioonispetsialisti ametit?
  - 1.2. Kuidas hindavad tudengid õpitava eriala tulevikku?
2. Kuidas langetasid ajakirjandus- ja kommunikatsioonitudengid erialavaliku?
3. Kuidas hindavad ajakirjandus- ja kommunikatsioonitudengid oma eriala kõrgharidust?
  - 3.1 Kuidas hindavad tudengid ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrghariduse omandamise vajalikkust, võimalusi ja kvaliteeti?
  - 3.2 Kuivõrd oluliseks peetakse ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadel magistrikraadi omandamist?
4. Millised on tudengite kogemused ja visioonid seoses õpitava erialaga?
  - 4.1 Kuidas on seotud erialane kogemus ja õpingute lõppedes tööle saamise kindlus?
  - 4.2 Millises meediavaldkonnas soovivad vastajad tulevikus töötada?
5. Milline on tudengite kuvand Tallinna ja Tartu Ülikoolist?

Esimese uurimisküsimuse eesmärk on mõista, millisena näevad tudengid oma eriala rolli ja ülesandeid. Selleks on neile antud nimekiri tunnustest, mis iseloomustavad tööd ajakirjaniku või kommunikatsioonispetsialistina ning palutud hinnata, kui olulised need konkreetse ameti puhul on. See annab ülevaate, milline on tudengite arusaam ja suhtumine õpitavasse erialasse. Samuti on analüüsitud vastanute hinnanguid uuritavate valdkondade tulevikule, mis näitab tudengite motiive neid erialasid õppida.

Teise uurimisküsimuse eesmärk on selgitada välja kuidas langetavad ülikooli astujad ülikooli ja eriala valikut ning millised tegureid neid sellel suuremal või vähemal määral mõjutavad.

Siinkohal on oluline tähelepanek, kuidas uuritakse taustainfot ning märkimisväärne on ka see, kas õppima tullakse konkreetselt huvist ajendatuna või otsustatakse erinevatel põhjustel varuvariandi kasuks.

Kolmanda küsimusega soovitakse mõista, kas vastajate hinnangul on ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidus vajalik ning millised on võimalused, kvaliteet ja rahulolu. Uuritud on ka seda, kas tudengid näevad vajadust ja plaanivad jätkata õpinguid ka magistriõppes, mis annab arusaama kas tegemist on rohkem praktiliste või teoreetiliste erialadega ning kui suur osa on nendes teadusel.

Neljanda uurimisküsimuse alla koonduvad alateemad keskenduvad tudengite kogemustele ja visioonidele oma erialal. Analüüsitakse kui paljudel tudengitel on juba õpingute ajal erialane praktika- või töökogemus, kui kindlad on nad õpingute lõpetamisel erialasele tööle saamises ning millises meediaorganisatsioonis või kitsamas valdkonnas näevad nad ennast tulevikus töötamas.

Viimase viienda uurimisküsimusega soovitakse vastajate hinnangutele toetudes anda ülevaade Tallinna ja Tartu Ülikoolide kuvandist ühiskonnas. Vastajatel on palutud märkida etteantud märksõnade vastavus Tallinna ja Tartu Ülikoolile, mille tulemusena on kirjeldatud tudengite suhtumist kahte erinevasse ülikooli, millest mõlemad õpetavad nimetatud erialasid. Kuigi iseloomustused kooli kohta, millega kokkupuude puudub, ei pruugi olla täiesti adekvaatsed, saab siiski aimu tudengite ettekujutusest ja suhtumisest nendes asutustesse.

2.2 Meetod

Bakalaureusetöös on uurimismeetoditena kasutatud standardiseeritud küsitlust (lisa 1) ja fookusgrupi intervjuud (lisad 2 ja 3). Küsitluse läbiviimise eesmärk on koguda sihtgrupilt võimalikult suur hulk andmeid, mida oleks võimalik statistiliselt analüüsida, omavahel võrrelda ning võtta aluseks kvalitatiivanalüüsiga jätkamisel. Fookusgrupi intervjuu eesmärk on teemade sügavam uurimine ning küsitlustulemuste tausta ja põhjuste tõlgendamine.

2.3 Valim

Uurimistöö valimisse kuuluvad Tallinna ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade bakalaureuseastme kõigi kolme õppeaasta tudengid, kelle üldpopulatsiooniks on 328 inimest. Kahes fookusgrupid on planeeritud arutleda kokku kuni 12-ne inimesega.

2.3.1 Küsitluse valim

Ankeetküsitlus viidi läbi TLÜ ajakirjanduse, TLÜ suhtekorralduse ja TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekavade bakalaureusetudengite seas. Veebipõhine ankeet oli aktiivne 10 päeva 25. novembrist kuni 6. detsembrini. Sihtrühmani jõudmiseks kasutati kursuste Facebooki gruppe ja ülikoolisest meililisti. Kokku saadi vastuseid 137 ning analüüsimisel on võetud aluseks 121 ankeeti (TLÜ 50, TÜ 71), mis olid täidetud korrektselt ja sajaprotsendiliselt ning jäetud kõrvale 16, mis osutusi puudulikeks.

Ankeedile vastasid TLÜ-st 24 ajakirjandus- ja 26 suhtekorraldustudengit, TÜ vastanutest olid 26 spetsialiseerunud ajakirjandusele ja 35 kommunikatsioonile. TLÜ puhul oli vastajaid kõigilt kolmelt bakalaureusekursuselt enam-vähem võrdselt, kuid TÜ puhul osales esmakursuslasi veidi rohkem (tabel 3).

Tabel 3: Küsitlusele vastanute arvud kursuste ja erialade lõikes

Kursus	Tallinna Ülikool		Tartu Ülikool		Kokku
	ajakirjandus	suhtekorraldus	ajakirjandus	kommunikatsioon	
1. kursus	9	10	17	14	50
2. kursus	6	8	9	11	34
3. kursus	9	8	10	10	37
Kokku:	24	26	36	35	121
Kokku:	50		71		

Sooliselt valitses vastajate hulgas tugev naisterahvaste ülekaal, keda oli kokku kahe eriala peale 99 (82%) meeste 22 (18%) vastu, erialade lõikes siin märkimisväärseid erinevusi ei esinenud. Naiste keskmiselt 81%-line sooline ülekaal (Haridus- ja Teadusministeerium) ajakirjanduse ja infolevi õppesuunal on pigem tavaline.

2.3.2 Fookusgrupi valim

TLÜ fookusgrupis osales 4 ja TÜ intervjuul 5 tudengit, kelle täpsemad taustaandmed on leitavad tabelis 4. Intervjuul osalenud 9-st tudengist 6 olid varem täitnud ka ankeetküsitlust. Fookusgrupi osalejad leiti küsitlusele vastanute kontaktide hulgast, levitati infot instituudi

siselistis ning kasutati ka lumepallimeetodit. Valiku tegemisel püüti saavutada võimalikult heterogeenne valim, et oleksid esindatud mõlemad õppesuunad ja erinevad kursused. Osalejate leidmine oli võrdlemisi keeruline, sest kevad on tudengite jaoks kiire periood oma kooliasjadega tegelemiseks ning võimalik, et neil ei ole huvi olla uurimisobjektiks. Siiski peaks antud teema neid puudutama ning andma võimaluse nende enda ja tulevaste tudengite jaoks olulistel teemadel kaasa rääkimiseks, et ülikoolid saaksid olulist infot ning vajadusel teha parema tulemuse nimel mõningaid muudatusi.

Fookusgrupi intervjuud viidi läbi kahes ülikoolis eraldi ning seda eelkõige logistilistel põhjustel. Tõenäoliselt oleks fookusgrupp andnud veidi teised tulemused, kui kahe ülikooli tudengid oleksid olnud koos, kuid ei ole võimalik hinnata, kas selline variant oleks olnud parem. Mõlemad intervjuud kestsid umbes 1,5 tundi.

Tabel 4: Fookusgrupis osalenute taust

Tallinna Ülikooli fookusgrupp				Tartu Ülikooli fookusgrupp			
sugu	vanus	kursus	suund	sugu	vanus	kursus	suund
naine	23	3. kursus	AJAK	mees	19	1. kursus	KOMM
naine	36	1. kursus	KOMM	mees	23	3. kursus	AJAK
mees	25	3. kursus	AJAK	mees	22	3. kursus	AJAK
naine	19	1. kursus	KOMM	naine	20	2. kursus	KOMM
				naine	22	3. kursus	mõlemad

2.4 Kvantitatiivanalüüs: ankeetküsitlus

Töö baasandmete kogumiseks valitud ankeetküsitlus võimaldab koguda võrdlemisi lihtsa vaevaga suure hulga andmeid. Küsitluse meetod annab võimaluse uurida mitmeid erinevaid muutujaid ja kasutada andmete analüüsimiseks mitme muutujaga statistilisi meetodeid (Wimmer ja Dominick 1994). Küsitlusega saadakse informatsiooni, mille baasil saab teha arvutusi, nende tulemusi statistiliselt analüüsida ning saavutada suurem täpsus uuritava grupi kohta, kui teiste uurimismeetoditega (Berger 2000). Kuna valimis on kahes erinevas linnas asuvate ülikoolide tudengid, on küsitlus samuti üks loogilisemaid meetodi valikuid seetõttu, et ei sea geograafilisi piiranguid.

Kuigi ankeetküsitluse meetodi puhul on kättesaadav info kinnistest ja valdavalt ette antud vastusevariantidega küsimustest tingituna piiratud, on see siiski sobilik ja hea, et saada

teemadest esmane ettekujutus. Küsitluse käigus saadud tulemused on olulised näiteks küsimuste puhul, mis eeldavad konkreetsete vähem või rohkem hinnangute andmist. Näidetena võib välja tuua rahulolu hindamise kõrghariduse võimaluste ja kvaliteediga, mille puhul annavad selgema tulemuse punktiskoorid, mitte kirjeldavad hinnangud. Sama kehtib näiteks ülikoole kõige enam iseloomustavate tunnuste välja selgitamisel; kirjeldused annavad küll lisaväärtust, kuid on liiga laialivalguvad, et kujundada ülevaadet mingi grupi puhul domineerivatest seisukohtadest.

Küsitlus koosneb 24-st küsimusest, millest enamiku puhul tuleb märkida etteantud variantidest sobivad ning anda hinnanguid nii arvulistel kui ka sõnalistel skaaladel. Analüüsimisel on käsitletud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni ning TLÜ ja TÜ tudengite vastuseid vastavalt vajadusele nii omavahelises võrdluses kui ka koondtulemusena juhul, kui õpitav eriala või konkreetne ülikool küsimuse seisukohalt olulist rolli ei mänginud ega erinevusi ei põhjustanud. Mõningate küsimuste analüüsimisel on toodud välja erinevused ka õppeaastate alusel. Üldjoontes jagunevad küsimused järgmistesse temablokkidesse: eriala ja ülikooli valiku tegemine, ajakirjaniku ja suhtekorraldaja funktsioonid ning valdkondade olukord ja tulevik, võimalused ja rahulolu erialase haridusega Eestis ning TLÜ ja TÜ võrdlemine, õppimis- ja tööalased tulevikuplaanid ning isiku demograafiline taustainfo. Tulemuste esitamisel on samad kategooriad mõnevõrra kombineeritud.

Ankeedis kattuvad Mihkel Lendoki 2012. aastal valminud magistritöö „Professionaalne ajakirjandus ajakirjanduse eriala üliõpilaste perspektiivis” raames läbi viidud küsitlusega pigem mõned teemad, kui konkreetsed küsimused. Mõlemas töös on uuritud tudengite töökogemust, kuid veidi erineva nurga alt. Kui käesolevas töös on antud küsimus esitatud eesmärgiga saada teada, kas õpingute lõppedes on tudeng omandanud praktika- või töökogemuse, siis Lendok (2012) uuris, kas kogemus on saadud enne õppima asumist. Samuti on mõlemal juhul palutud hinnata ajakirjaniku tööd iseloomustavate oskuste tähtsust, kuid kõik tegurid üks ühele ei kattu. Kõige rohkem sarnanevad kahes ankeedis küsimused motivatsioonist ja rahulolust õpitava erialaga suhtes ning soovis ja kindlustundes peale õpinguid erialase töö leidmisest. Ühtlasi on mõlemad uurijad esitanud oma ankeetides võrdlemisi sarnaste valikutega kategooriad ja meediakanalid, soovides teada vastajate eelistusi tööle asumise kohavalikul. Erinevusena on Lendok (2012) esitanud küsimuse 10 aasta perspektiivis, mida käesolevas töös ei ole täpsustatud. Mõlemad tööd puudutavad ka hinnanguid ajakirjanduse kvaliteedile Eestis.

2.5 Kvalitatiivanalüüs: fookusgrupp

Fookusgrupi intervjuud Tallinna ja Tartu Ülikoolis viidi läbi ankeetküsitluse tulemuste paremaks mõistmiseks. Pattoni (2002, Laherand 2008 kaudu) järgi on fookusgrupp äärmiselt tõhus kvalitatiivsete andmete kogumise viis, mis võimaldab mingil määral kontrollida ka saadud andmete kvaliteeti. Lindlofi (1995) sõnul loob fookusgrupp olukorra, mis soodustab erinevate tajude, hinnangute ja kogemuste pinnale tulemist. Kuigi küsitluses kogutud andmed võimaldavad luua statistilisi võrdlusi, on mitmel juhul tõlgendused kõnekamad kui lihtsalt numbrid. Näiteks tudengite erialaste tulevikuplaanide uurimisel võivad ette antud vastusevariandid suruda neid liialt raamidesse ning mõni huvitav mõttekäik ja eriala rakendamisvõimalus võib jääda tulemustest välja. Samuti on erialavaliku tegemine niivõrd keeruline ja pikaajaline protsess, et selle nüansside mõistmiseks on õigem lasta allikal rääkida kuidas oli, mitte küsida kas oli nii.

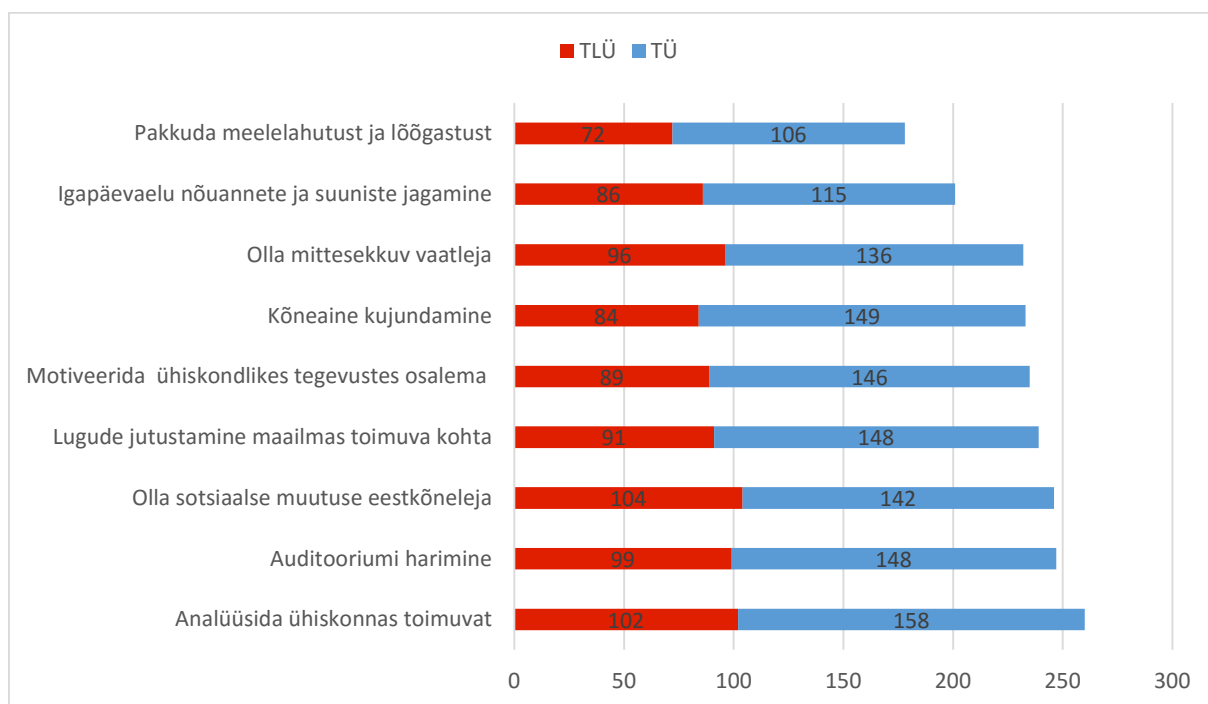
Intervjuul vesteldi üldjoontes samadel teemadel, mida puudutas ka küsitlus, kuid arutleti nendel pikemalt ja põhjalikumalt. Intervjuul osalenud kirjeldasid ajakirjanduse ja kommunikatsiooni olevikku ja tulevikku, selgitasid oma erialavaliku kujunemist, avaldasid arvamust kuidas nad on rahul oma eriala õppimisvõimaluste ja kvaliteediga, rääkisid oma erialastest tulevikuplaanidest ning võrdlesid Tallinna ja Tartu Ülikooli. Fookusgrupi intervjuude tulemuste analüüsimisel on kahe ülikooli vastused koondatud ja kasutades cross-case meetodit. Fookusgrupi meetodi kasutamine on väheste kogemustega uurijale võib-olla veidi keeruline, sest intervjuueeritavaid on korruga mitu ning lisaks vestluse koordineerimisele on oluline ka tähelepanelik kuulamine, et küsida vajadusel täpsustusi. Samas võivad ühele isikule esitatud täpsustavad küsimused viia kogu grupi fookuse mõnelt oluliselt algküsimuselt mujale ning kui intervjuu läbiviija pole piisavalt tähelepanelik, võivad jääda mõne osaleja arvamused kuulmata. Ühtlasi on omaette väljakutse erinevate iseloomudega (ning teineteisele võõrad) inimesed omavahel vestlema saada või üksteisega tuttavate puhul kontrollida, et vestluse fookus püsiks õige teema piires ning formaat ei läheks liiga vabaks. Üldjoontes oli uurija kuulumine uuritavate vanusegruppi pigem plussiks ja soodustas vahetumat vestlust, kuid TÜ grupi puhul oli tunda, et nii uurija-uuritavate kui ka uuritavate grupi liikmete vaheline tutvus ja sõprus soodustas hooti liiga vaba ja teemafookusest kõrvale kalduvat vestlust.

3. Kvantitatiivanalüüsi tulemused

Järgnevalt on välja toodud andmete kogumiseks läbi viidud küsitluse tulemused ja nende analüüs. Ankeedis esitatud küsimused on koondatud alateemade alla, mis vastavad eelnevalt püstitatud uurimisküsimustele ning mille alusel on analüüs üles ehitatud. Kõikide teemade puhul on võetud aluseks Tallinna ja Tartu Ülikooli ajakirjandus- ja kommunikatsioonitudentide vastuseid ning neid omavahel võrreldud.

3.1 Arusaamad ajakirjaniku ja kommunikatsioonispetsialisti ametitest

Vastajatele anti nimekiri ülesannetest, mis võivad ajakirjaniku või kommunikatsioonispetsialisti tööd vähemal või rohkemal määral iseloomustada ning paluti hinnata, kui oluliseks nad neid peavad. Vastusevariandid skaalal alates “ei ole üldse oluline” kuni “äärmiselt oluline/määrav” tähistati arvuliste väärtustega 0-5ni ning seejärel arutati igale ülesandele punktiskoor, mis näitab, milliseid ülesandeid peetakse ajakirjaniku ja kommunikatsioonispetsialisti ametite puhul rohkem või vähem oluliseks. Samuti on analüüsitud vastajate hinnanguid mõlema valdkonna tulevikule.

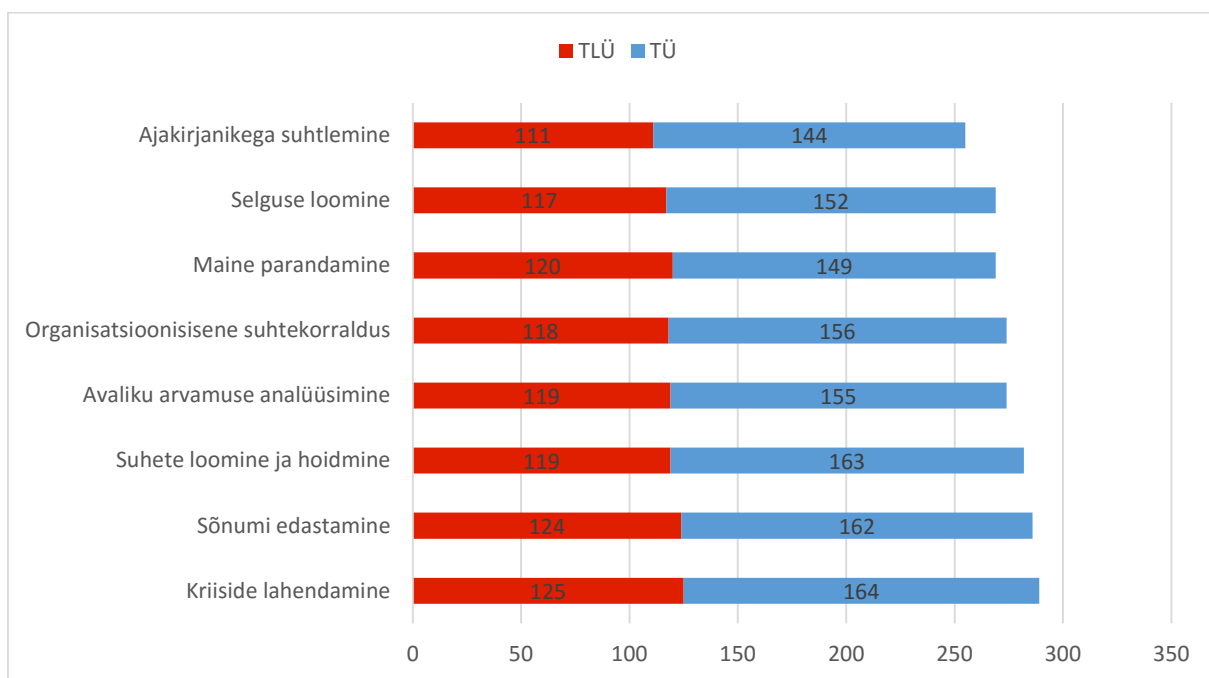
Joonis 2: Ajakirjaniku funktsioonide¹ tähtsus

*Iga teguri puhul on arvatud teguri osakaal selle alusel, millise olulisuse omistasid vastanud sellele tegurile skaalal 5p – äärmiselt oluline/määrav, 4p – suurel määral oluline, 3p – mõnevõrra oluline, 2p – vähesel määral oluline, 1p – ei ole üldse oluline, 0p - ei oska öelda

¹ Ajakirjaniku funktsioonid on valitud rahvusvahelisest ajakirjandustudentide küsitlusest, mida Tartu Ülikoolis koordineerivad Ragne Kõuts-Klemm ja Halliki Harro-Loit.

Küsitlusele vastanud leidsid, et ajakirjaniku kõige tähtsamad ülesanded on ühiskonnas toimuvat analüüsida ja auditooriumi harida (joonis 2). Tulemustest on näha, et tudengite hinnangul on tänaseni olulised ajakirjanduse traditsioonilised tunnused. Kõige ebaolulisemaks peeti ajakirjanduse kohustust pakkuda meelelahutust ja lõõgastust, millega nõustusid ka Lendoki (2012) küsitlusele vastanud. TLÜ ja TÜ tudengite arvamused läksid enim lahku ajakirjaniku kui kõneaine kujundaja rolli hindamisel, mida TLÜ tudengid pidasid võrdlemisi vähetähtsaks (84p), kuid TÜ tudengid üheks olulisemaks (149p) kõigist ülesannetest. Erinevus võib tuleneda ülikoolide erinevatest rõhuasetustest õppekavades.

Kommunikatsioonispetsialistide erialastest ülesannetest pidasid vastajad kõige olulisemaks kriiside lahendamise ja nendega tegelemise oskust (joonis 3). Kuigi kriisiolukordi ei esine igapäevaselt, paistab kommunikatsioonispetsialisti töö nendel juhtudel kõige rohkem välja. Kõige vähemtähtsaks peeti suhtlemist ajakirjanikega, mis kommunikatsioonispetsialisti realses töös on üsna igapäevane tegevus, et leppida kokku intervjuusid, teha selgitustööd jne. Kahe ülikooli vastajate arvamused läksid kõige enam lahku kommunikatsioonispetsialisti kui suhete looja ja hoidja hindamisel, mida TÜ tudengid peavad olulisemaks (163p) kui TLÜ tudengid (119p), mille põhjuseks võivad olla erinevused ülikoolide õppeprogrammides.

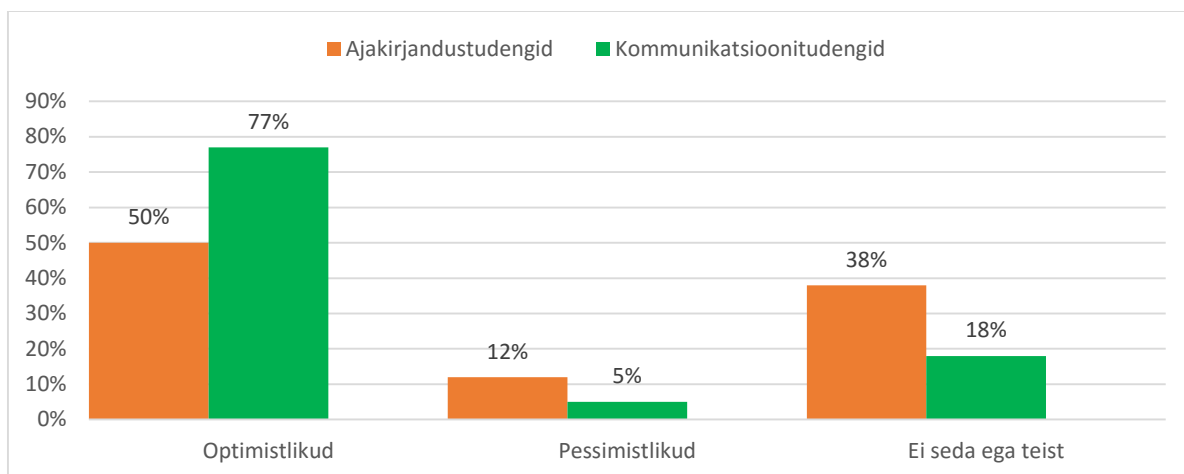

Joonis 3: Kommunikatsioonispetsialisti funktsioonide² tähtsus

*Iga teguri puhul on arvatud teguri osakaal selle alusel, millise olulisuse omistasid vastanud sellele tegurile skaalal 5p – äärmiselt oluline/määrav, 4p – suurel määral oluline, 3p – mõnevõrra oluline, 2p – vähesel määral oluline, 1p – ei ole üldse oluline, 0p – ei oska öelda

² Kommunikatsioonispetsialisti funktsioonid põhinevad autori enda hinnangutel

Oma õpitava eriala tulevikku suhtuvad enamused ajakirjandus- ja kommunikatsioonitudente optimistlikult ja pessimismi väljendasid vaid mõned üksikud vastajad. Tulemustest (joonis 4) on näha, et kahtleval seisukohal on pigem ajakirjandustudentid ning positiivse suhtumisega eelkõige kommunikatsioonitudentid.

Joonis 4: Vastajate hinnangud õpitava valdkonna tulevikule

Lendoki (2012) küsitlusele vastajatest 46% arvas, et ajakirjandus jääb praegusega samasuguseks, kuid 38% leidis, et ajakirjaniku amet hakkab veel edenema. Arvatakse, et vaatamata sellele, et tulevikus muutub ajakirjandus ilmselt veelgi meelelahutuslikumaks, ei võta siiski tavakodanikud ja erinevad sotsiaalmeedia kanalid ajakirjanduse rolli üle ega asenda seda (Lendok 2012). Ajakirjanduse põhifunktsioonide püsima jäämist kinnitas ka Donsbach (2014).

3.2 Erialavaliku langetamine

Järgnevalt on vastajatelt saadud andmete põhjal analüüsitud, kuidas toimub erialavaliku langetamine. Välja on toodud valimisprotsessi mõjutavad tegurid ning võrreldud nende olulisust. Samuti on uuritud ja kirjeldatud millised infostudentid erialavalikul eelkõige lähtuvad ning milliseid kanaleid selleks kasutavad ja usaldavad. Ühtlasi antakse ülevaade põhjustest, mis ajendasid küsitlusele vastajaid tegema just sellist erialavalikut.

Erialavalikut mõjutavate tegurite hindamisel paluti vastajatel märkida iga teguri tähtsust alates “ei ole üldse oluline” kuni “äärmiselt oluline/määrav”, mis tähistati arvuliste väärtustega 1-5ni. Seejärel leiti igale tegurile punktiskoor, mis näitab milliste tegurite mõju peavad vastajad erialavaliku langetamisel rohkem või vähem määravaks. Tabelis 5 on tulemused esitatud

alustades iga ülikooli ja eriala tudengite hinnangul kõige olulisema mõjuga teguritest; punktiskoorid on leitavad sulgudest.

Tabel 5: Erialavalikut mõjutavad tegurid vastajate hinnangul

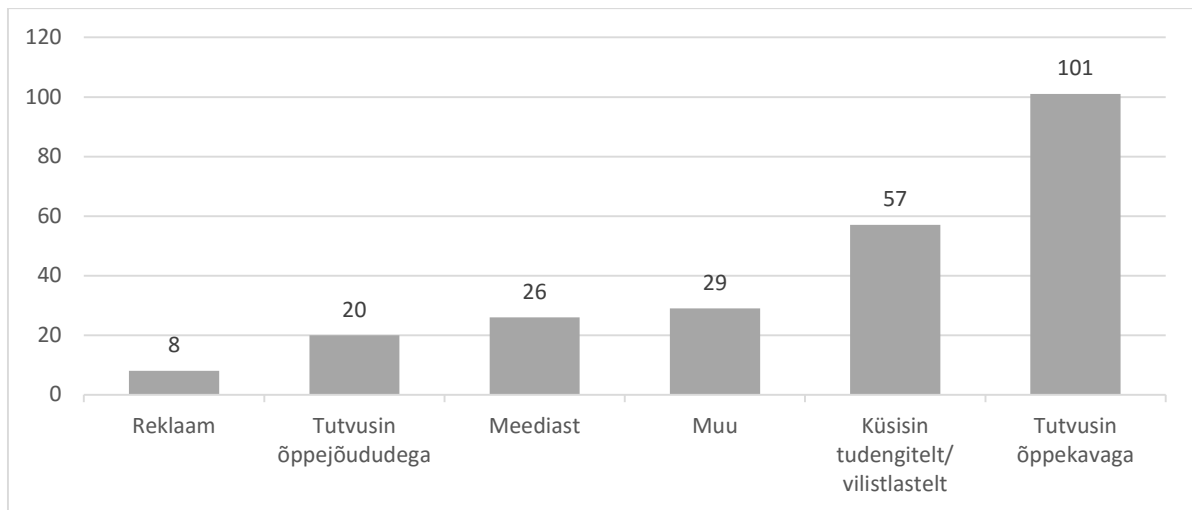
Tallinna Ülikool		Tartu Ülikool	
Ajakirjandus	Suhtekorraldus	Ajakirjandus	Kommunikatsioon
Asukoht (102p)	Asukoht (97p)	Maine (152p)	Maine (141p)
Vastuvõtu tingimused (89p)	Vastuvõtu tingimused (89p)	Asukoht (147p)	Asukoht (139p)
Maine (75p)	Pere (86p)	Vastuvõtu tingimused (135p)	Vastuvõtu tingimused (124p)
Pere (69p)	Maine (81p)	Pere (101p)	Pere (95p)
Sõbrad (62p)	Sõbrad (64p)	Sõbrad (97p)	Sõbrad (83p)
Reklaam (49p)	Meedia (62p)	Meedia (88p)	Meedia (83p)
Meedia (35p)	Reklaam (51p)	Reklaam (62p)	Reklaam (68p)

*Iga teguri puhul on arvatud teguri osakaal selle alusel, millise olulisuse omistasid vastanud sellele tegurile skaalal 5p – äärmiselt oluline/määrav, 4p – suurel määral oluline, 3p – mõnevõrra oluline, 2p – vähesel määral oluline, 1p – ei ole üldse oluline

Nii TLÜ kui ka TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureusetudengitele oli eriala ja ülikooli valikul üks olulisemaid tegureid selle asukoht, mis määrab variandid, mille vahel otsust teha, juba üsna kitsalt. TÜ-s õppijate jaoks oli asukohast veelgi olulisem ülikooli maine, mis võib olla tingitud ülikooli pikast ajaloost. Mõlema ülikooli tudengid pidasid eriala valikul oluliseks ka vastuvõtu tingimusi, mis annavad esmase ettekujutuse, kas ollakse soovitud erialale kandideerimiseks sobiv. Oma otsust ei lasta meedial ja reklaamil eriti mõjutada, mis seab kahtluse alla ülikoolide reklaamitegevuse vajalikkuse ja mõistlikkuse. Samuti on tänaste noorte puhul nõrgem pere mõju ja sõprade eeskuju järgimine, mis näitavad, et tehakse iseseisvaid otsuseid.

Oma eelistuste kujundamiseks otsisid vastajad kõige enam (101-l korral) infot erialade õppekavadest (joonis 5), mis annavad läbitavate kursuste ja teemade kohta detailsemat infot ja loob parema ettekujutuse ees ootavast. Peaaegu pooltel juhtudel (57-l korral) uuriti enne valiku langetamist huvipakkuva eriala kohta ka seda parasjagu õppivatelt tudengitelt või juba lõpetanud vilistlastelt. Lisaks tõid vastajad välja, et uurisid info saamiseks ka ülikooli kodulehti ja erinevaid foorumeid ning hea ettekujutuse andsid ka ajakirjanduse eriala õppivate tudengite blogipostitused (lisa 5, tabel 7).

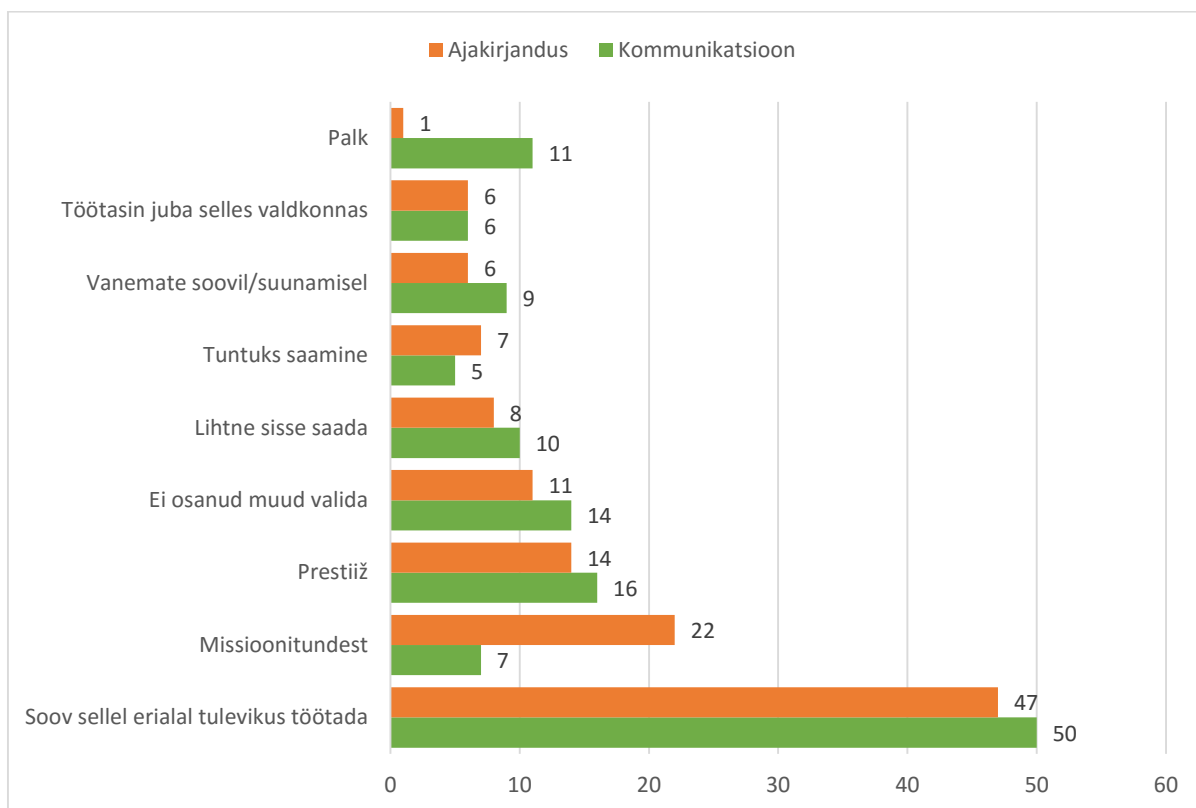

Joonis 5: Vastajatele olulised infoallikad eriala tausta uurimisel

Mõned vastajad põhjendasid huvi tekkimist ajakirjanduse või kommunikatsiooni erialade vastu ja otsust üht või teist õppima asuda ka eelneva kokkupuutega antud valdkonnas (lisa 5, tabel 7). Näiteks oli mõni praegune tudeng käinud Tallinna Ülikooli Õpilaskadeemia kursustel, olnud töö- ja tudengivarjuks või saanud huvi ja esimesed teadmised keskkooli meediatundides või Noorte Meediaklubi laagrites osalemisest. Lendoki (2012) töö põhjal tuli välja ka see, et otsuse ajakirjandust õppima tulla teevad paljud teismeeas (55%) või kõrgkooli valides (37%). Seda kinnitab näide vastajast, kes tõi välja, et teadis juba 8. klassist alates, et soovib kunagi õppida Tartu Ülikoolis kommunikatsiooni (lisa 5, tabel 7). Samas on ka üksikuid tudengeid, kes soovisid õppida turundust või reklaami ja imagoloogiat (lisa 5, tabel 7), kuid nimekirjadest välja jäädes otsustasid ajakirjanduse või kommunikatsiooni kasuks.

83%-l vastajatest oli soov õppida ajakirjandust või kommunikatsiooni kandideerimisel esimene valik (lisa 5, tabel 8), mis kinnitab Must, Must ja Täht (2015) järeldust, et ollakse veendunud oma tugevustes valdkonnas, mida tahetakse õppida. Sellest võib järeldada, et tudengeid on oma erialavalikus kindlad ning otsust ei tehta mõne teise idee varuvariandina. Mõlema ülikooli ja eriala tudengite puhul oli kõige olulisem ajend õpitavale erialale kandideerimiseks soov sellel tulevikus töötada (lisa 5, joonis 14), mis näitab, et ülikooli astumisel tehakse kaalutletud valik, millega soovitakse oma tulevik siduda. Mõlema eriala õppijaid võrreldes oli kommunikatsioonitudengite jaoks olulisemate ajendite hulgas (joonis 6) ka eriala prestiiž ning kõige ebaolulisemaks osutus tuntuks saamine. Ajakirjandustudengite jaoks olid olulisemad ajendid missioonitunne ning prestiiž. Kõige ebaolulisem ajend ajakirjandustudengite jaoks oli

tulevikus töö eest saadav tasu, mida kahe ülikooli vastajate hulgast märkis vaid üks ajakirjandustudeng.

Joonis 6: Vastajate ajendid³ eriala õppima tuleku valiku tegemisel

Kõige vähem oli vastajate hulgas neid, kes õpitaval erialal juba eelnevalt töötasid ning sellest ajendatuna ennast täiendama tulid. Lendoki tööst tulid ajakirjandustudengite oluliste motivaatoritena välja töö loomingulisus (91% - pigem oluline), võimalus töö käigus huvitavate inimestega kohtuda (88% - pigem oluline) ning töö vaba ja iseseisev iseloom (86% - pigem oluline).

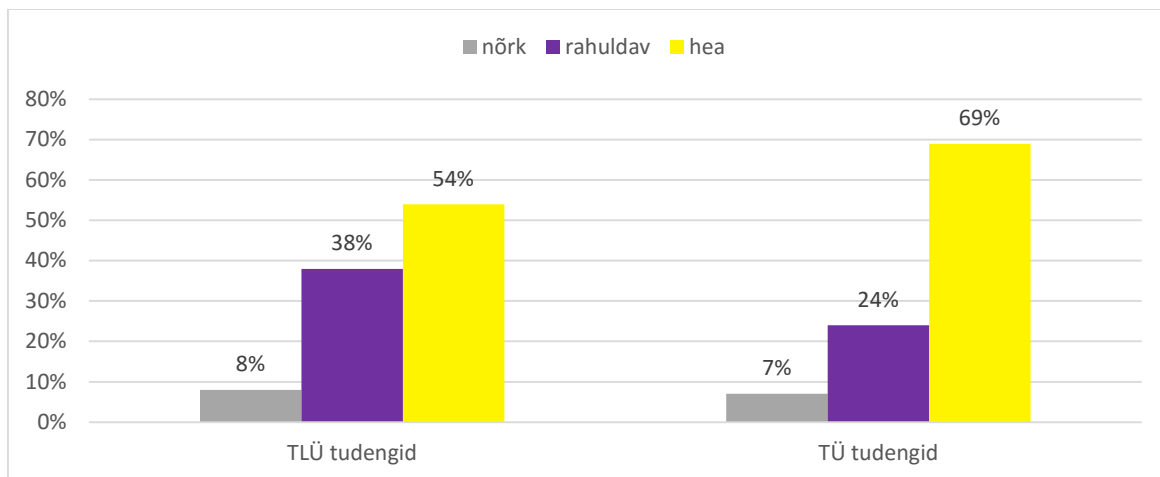
3.3 Hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusele

Vastajatel on palutud hinnata oma rahulolu Eestis pakutava ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimisvõimaluste ja kvaliteediga. Samuti tuuakse välja ja analüüsitakse vastajate seisukohti nendel erialadel kõrghariduse omandamise vajalikkusest. Ühtlasi antakse ülevaade vastajate võimalikest plaanidest õpinguid magistritasemel jätkata.

Jooniselt 7 võib näha, et enamiku vastajate hinnangul on ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadel kõrghariduse omandamiseks Eestis head võimalused. Võrreldes kahe ülikooli õpilaste

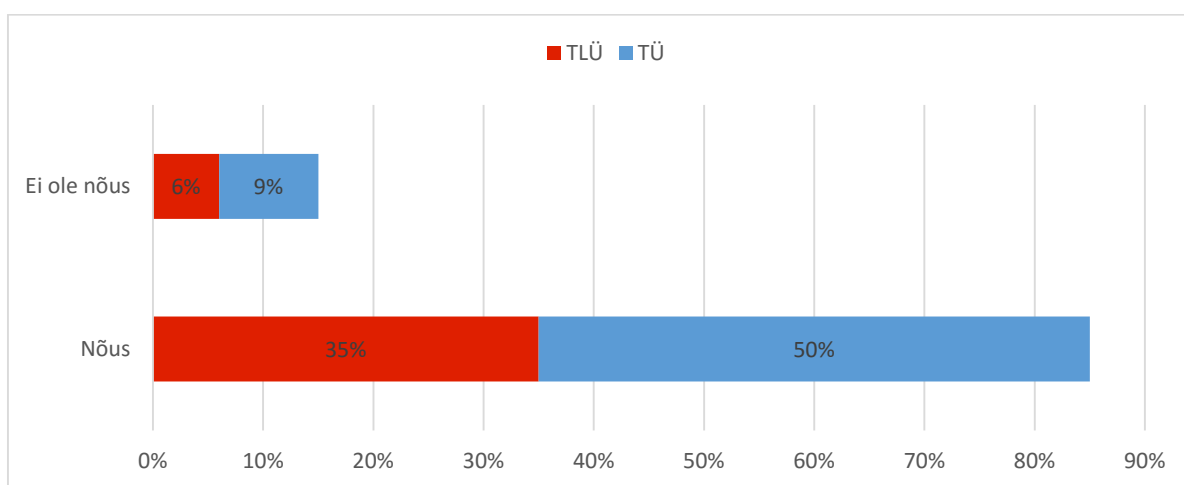
³ Ajendite valik on moodustatud erinevate varasemate uuringute kombineerimisel

seisukohti, on näha, et TÜ tudengid on siiski veidi rohkem rahulolevad kui TLÜ-s õppijad. TLÜ tudengite veidi madalam hinnang rahulolule võib olla tingitud sellest, et tegemist on võrdlemisi värske eerialadega ja korralduslikud probleemid võivad seda mõjutada. Erialade lõikes väljendavad suuremat rahulolu kommunikatsioonitudengid.

Joonis 7: Tudengite hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusele Eestis

Hariduse võimaluste ja kvaliteediga rahulolevad tudengid võiksid esindada ka seda poolt, kes leiab, et ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eerialadel kõrghariduse omandamine on vajalik, mida enamus küsitluse valimisse kuulujaid ka kinnitab. Lähtudes kahe ülikooli koondtulemustest nõustub kõrghariduse omandamise vajalikkusega 85% vastajatest (joonis 8).

Joonis 8: Tudengite hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eerialadel kõrgharidusele omandamise vajalikkusele

TLÜ tudengid toovad välja, et ainult koolis õpitavast siiski ei piisa: „See on eiala, milles loeb tegelikult rohkem praktika. Kui ma tean teooriat, aga tegelikult kirjutada ei oska, siis ei ole

sellest ju mingit kasu” (lisa 5, tabel 9). TÜ tudengid on arvamusel, et kõrghariduse omandamine siiski mõttetu ei ole: „Ülikool teeb lihtsalt mõne asja teoorias selgemaks ja laiendab silmaringi” (lisa 5, tabel 10). TÜ vastaja leiab, et väga palju oleneb inimese iseloomust ja oskustest ning ajakirjanduse puhul pole vaja 3-aastast bakalaureuseõpet (lisa 5, tabel 10): “piisaks lühemast kursusest, kus räägitaks uudise kirjutamise ning intervjuerimise põhitõdesid ning seaduslikku poolt.” Ka Lendoki (2012) läbi viidud küsitluses mainisid Tartu Ülikooli ajakirjandustudengid mitmel korral ära soovi saada ülikoolist rohkem praktikat, keeleõpet, informatsiooni otsimise ja suhtlemise oskust.

Kuigi enamus küsitletutest peavad kõrghariduse omandamist oluliseks, plaanib magistritasemel samal erialal Eestis või välismaal õpinguid jätkata 61% küsitletutest, kellest omakorda 69% soovivad jääda Eestisse. Koolide võrdluses on Eestis või välismaal magistriõppes jätkata soovijaid rohkem TLÜ tudengite hulgas (76%). Välismaal sama eriala õppimise soov on populaarsem TÜ tudengite hulgas (TÜ 21%, TLÜ 16% oma kooli vastanud tudengitest). See pakub huvi eelkõige ajakirjandustudengitele, kellele annab teise riigi ajakirjanduse ja süsteemiga tutvumine kindlasti huvitava uue perspektiivi. Arvestades õppekohtade arve erinevates õppeastmetes, võib üldjoontes hinnata, et magistriõppes jätkab õpinguid samal erialal vähem kui kolmandik tudengitest. Tabelist 6 võib näha, et see soov on kõige kõrgem ülikooli 1. aastal ning bakalaureuseõpingute lõpuks langeb.

Tabel 6: Vastajate kavatsus jätkata magistriõpinguid samal erialal Eestis või välismaal

Kursus	Tallinna Ülikool (valim 50 vastajat)	Tartu Ülikool (valim 71 vastajat)	Ülikoolid kokku (valim 121 vastajat)
1. kursus	17	18	35
2. kursus	11	13	24
3. kursus	10	5	15
Kokku	38 vastajat ehk 76% TLÜ küsitletutest	36 vastajat ehk 51% TÜ küsitletutest	74 vastajat ehk 61% kõigist küsitletutest

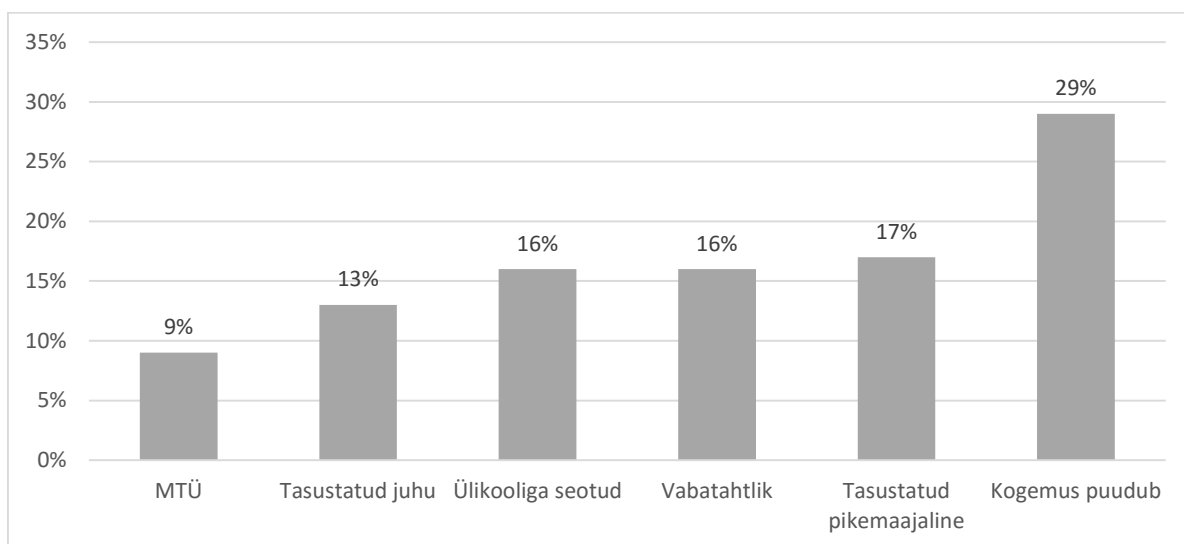
Alati ei pruugita magistriõppes jätkata eelnevalt bakalaureusetasemel omandatud erialal. Teisel erialal õpingute jätkamise plaan on tudengitel seotud mõistmisega, et bakalaureuses õpitav eriala ei ole olnud õppija tõeline kutsumus või soovitakse silmaringi laiendada ja seni kogutud teadmisi mõne teise valdkonna tundma õppimisega täiendada. Ajakirjandustudengid tõid võimalike edasi õppimise variantidena välja näiteks rahvusvahelisi suhteid või keeleteadusi

(lisa 5, tabel 11). Kommunikatsiooniteadmisi tahaksid tudengid siduda näiteks muusika, üritusturunduse või filmi- ja tootmisvaldkonnaga. Siiski leitakse, et ajakirjandus- või kommunikatsioonialaseid teadmisi, saab rakendada ka teistes valdkondades.

3.4 Tudengite visioonid õpitaval erialal tegutsemisest

Järgnevalt on uuritud kui paljud vastajatest on omandanud juba õpingute ajal reaalse praktika- või töökogemuse. Samuti analüüsitakse tudengite hinnanguid peale õpinguid erialasele tööle saamisele ning eelistustele, millises ajakirjanduse või kommunikatsiooniga seotud valdkonnas soovitakse tulevikus tegutseda.

Enamus küsitletutest (71%) omab ülikooli lõpuks õpitaval erialal reaalselt praktilist töökogemust (joonis 9). Võimaluse leidmine oma teadmiste rakendamiseks ja oskuste proovile panemiseks annab neile esmase ettekujutuse ning ka võimaliku eelise tulevikus tööle kandideerimisel. Kõige enam vastajaid on leidnud omale ülikooli jooksul juba tasustatud pikemaajalise töö (17% vastajatest) ning populaarne kogemuste omandamise võimalus on ka vabatahtliku töö tegemine (16% vastajatest). Kõige vähem on saanud kogemusi tudengiorganisatsioonide ja teiste vabäühenduste kaudu. Seda on teinud eelkõige TÜ tudengid, mille põhjuseks võib olla Tartu tudengite ja vabatahtlike organisatsioonide suurem aktiivsus.

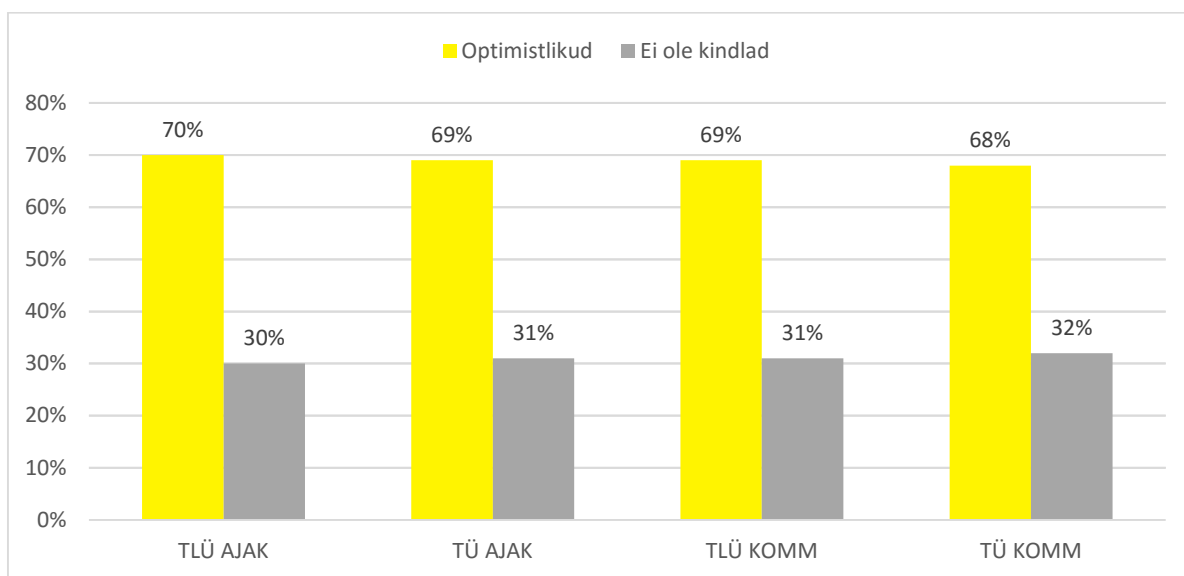

Joonis 9: Varasema erialase töö- või praktikakogemuse olemasolu

Siiski tunnistas neljandik küsitletutest (29%), et neil erialane praktika- või töökogemus puudub, kuid siinkohal tuleb arvestada, et vastajate seas on ülekaalus 1. ja 2. kursuse tudengid ning paljud sooritavad praktika lähtuvalt õppekava nõudmistest alles peale 2. õppeaasta kursuste

läbimist. Ülikooli tulles töötas õpitaval erialal vaid 12 vastajat (joonis 6). Lendoki (2012) küsitlusele vastanutest oli ajakirjanduse töökogemus enne ülikooli õppima asumist ligi pooltel, kuigi peamiselt on olnud tööl mitte tasustavatel töökohtadel ning mõne kuu ulatuses. Vähene ja lühiajaline töökogemus näitavad, et enne erialase hariduse omandamist võib noortel olla keeruline leida püsivat tööd, mis võib olla tingitud vähestest teadmistest ja oskustest.

Mõlema uuritava eriala ja ülikooli puhul on ka õppekavades määratud kohustusliku ainena praktika, tänu millele peaks iga tudeng õpingute jooksul siiski mingisuguse praktilise kogemuse omandama. TLÜ suhtekorralduse erialapraktika eesmärgiks on anda praktilisi võimalusi kommunikatsioonialase kompetentsi harjutamiseks (ÕIS TLÜ, Erialapraktika). TLÜ ajakirjandustudengitele on kohustuslik läbida toimetuse praktika, mille eesmärkideks on näiteks tutvumine ajakirjaniku praktilise tööga toimetustes ja omandada praktikas erinevaid ajakirjanikule vajalikke pädevusi (ÕIS TLÜ, Toimetuse praktika). TÜ reporteritöö praktika eesmärk on arendada ajakirjandusliku loometöö oskusi erinevates žanrites, tutvustada lähemalt toimetuse tööd ning anda ajakirjaniku ja toimetuse töö analüüsimise kogemusi (Ühiskonnateaduste ... , 2016). TÜ kommunikatsiooniassistendi praktika eesmärgid on näiteks pakkuda võimalust tutvuda ühe organisatsiooni kommunikatsioonikorraldusega ja julgustada kasutama lihtsamad kommunikatsiooni analüüsimise võtteid (Ühiskonnateaduste ... , 2016).

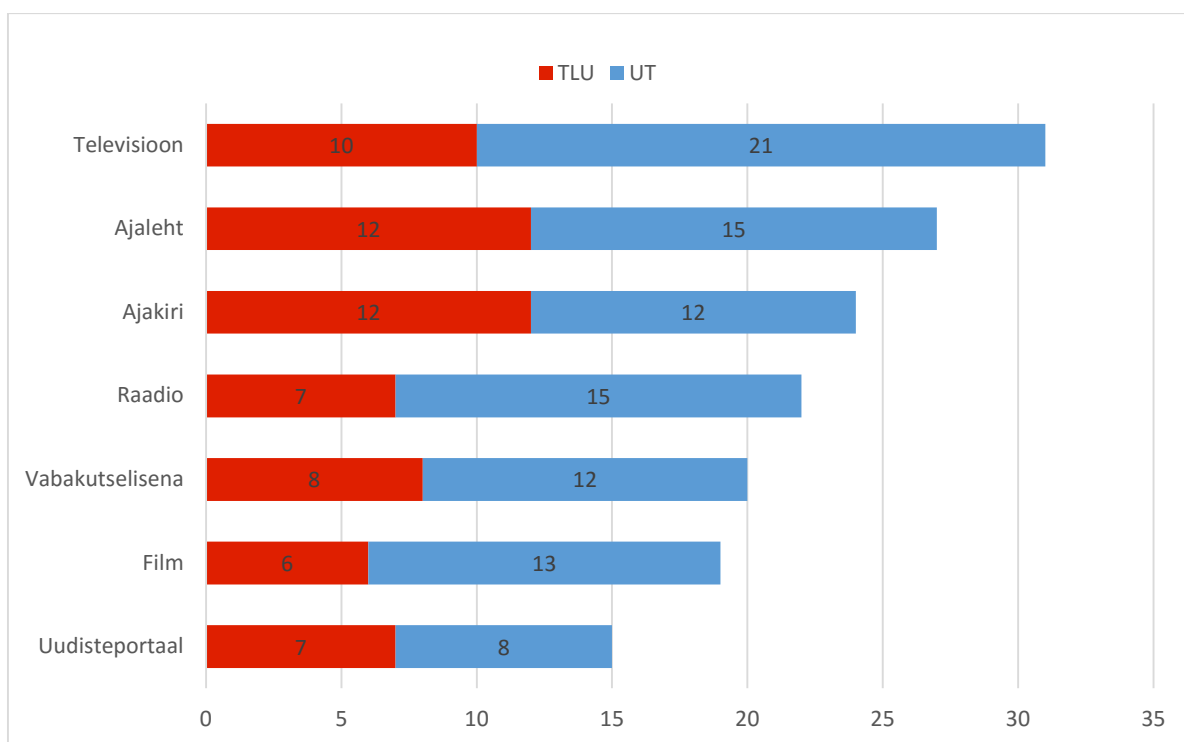

Joonis 10: Hinnang õpingute lõpetamisel erialasele tööle saamisele

Vaatamata sellele, et topelt arv õppekohti tähendab ajakirjanduses ja kommunikatsioonis edaspidi suuremat konkurentsi töö leidmisel, on suurem osa mõlema ülikooli tudengitest erialasele tööle saamise osas lootusrikkad (joonis 10). Kahtlevad kõigest vastajatest keskmiselt

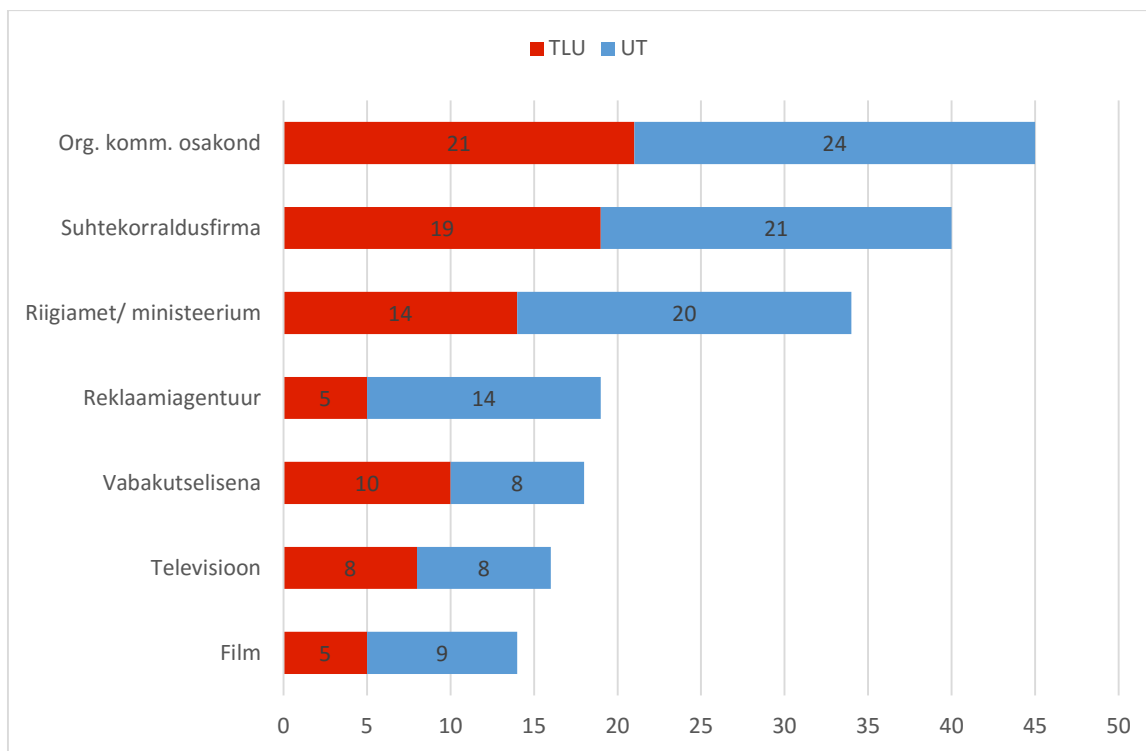
31% ehk veidi vähem kui kolmandik. Võimalik, et ebakindlust põhjustab praktilise kokkupuute puudumine, mida tõi välja sarnane hulk küsitletutest (joonis 9). Õpitaval erialal ei soovi tööle asuda vastanutest vaid üks TÜ kommunikatsioonitudeng, kes põhjendab seda sooviga vahetada eriala, kuna kommunikatsioonijuhtimine on tema jaoks liiga pingeline (lisa 5, tabel 11).

Oma tulevikku näeb valdav osa ajakirjandustudengeid televisioonis, ajalehes või ajakirjas (joonis 11). On huvitav tähelepanek, et mõned ajakirjanduse õppijad soovivad tegutseda ka aladel, mis ei ole otseselt ajakirjandusega seotud nagu näiteks film. Samuti avaldas 11 ajakirjandustudengit soovi leida väljund ka reklaami- või kommunikatsioonisuunal. Kadri Külaots (2015) leidis ajakirjanike võimaliku kommunikatsioonivaldkonda ülemineku selgitusena, et ajakirjanduse valdkonnas töötamine tagab inimestele kindlustunde ning nad teavad, et ajakirjanduse alase töökogemusega leivad nad töö kas kommunikatsioonivaldkonnas või muudes meediaettevõtetes.

Joonis 11: Ajakirjandustudengite populaarsemad eelistused tulevase töökoha valikul

Kommunikatsioonitudengite seas on kõige populaarsemad soov töötada organisatsiooni kommunikatsiooniosakonnas või kommunikatsioonibüroos (joonis 12). Kui ajakirjandustudengite seas esines mõningast huvi kommunikatsiooni vastu, siis teistpidi on märgata sarnast tendentsi eelkõige televisiooni puhul.

Joonis 12: Kommunikatsioonitudente populaarsemad eelistused tulevase töökoha valikul

3.5 Kuvand Tallinna ja Tartu Ülikoolist

Küsitlusele vastajatel paluti märkida, millised etteantud sõnad iseloomustavad Tallinna, millised Tartu Ülikooli või mõlemat. On loomulik, et ühega kahest ülikoolist enamusel kogemus puudub, kuid sellele vaatamata võib eeldada, et kõigil inimestel on meedia ja tuttavatelt kuuldu põhjal kujunenud nendest mingisugune arvamus. Tulemuste analüüsimisel anti mõlemale ülikoolile iga korra eest, kui sõna märgiti, 1 punkt. Kui vastaja märkis sõna mõlema ülikooli kohta, said ka punkti mõlemad. Joonisel 13 on koondatud sõnapilve mõlema ülikooli mõlema õppesuuna tudengite hinnangud ülikooli iseloomustavatele märksõnadele ning kujutatud suuremalt neid, mis said suurema punktiskoori.

Küsitlustulemuste põhjal võib TLÜ-d iseloomustada modernse ja võimetekohase kõrgkoolina, mis pakub pigem praktilisema suunaga õpet (joonis 13). Lisaks on TLÜ õpilaste enda hinnangul nende ülikoolile väga iseloomulik ka rahvusvahelisus (47p) ja head õppejõud (46p) – asudes riigi pealinnas on see kindlasti populaarne valik välistudente ning seal annavad loenguid mitmed välisõppejõud ja praktikud. TÜ tudengid tõid TLÜ puhul modernsusega (58p) võrdväärseks välja ka lihtsa sisse saamise (58p). Võrreldes kahe ülikooli sisseastumistingimusi, on TÜ kandideerimisprotsess veidi pikem ning lisaks suulisele ja kirjalikule

erialakatsesele tuleb esmalt saada piisav punktiskoor ka akadeemiliselt testilt. Siiski võib TÜ tudengite hinnang TLÜsse lihtsa sisse saamise kohta olla tingitud kuulujuttude põhjal kujunenud eelarvamustest. (lisa 5, tabel 13)

Joonis 13: Sõnapilv Tallinna ja Tartu Ülikooli iseloomustavatest märksõnadest

TÜ-d iseloomustati kõige enam traditsioonilise akadeemilise asutusena, mida peetakse populaarseks ja väärikaks (joonis 13). Selline kuvand võib olla tingitud aegade jooksul välja kujunenud traditsioonidest, mida peetakse tähtsaks ja järgitakse ning mis kogu ülikooli muljet ja väärtust kujundavad. Lisaks hindasid TÜ tudengid kõrgelt ka ülikooli usaldusväarsust (70p), kuid TLÜ tudengid on selles natukene kahtlevad (35p). Kõige vähem arvatakse, et TÜ-sse on lihtne sisse saada ning samuti ei leita, et see oleks alahinnatud, mida kinnitab selle väärikuse austamine (lisa 5, tabel 13)

Lisaks ette antud märksõnadele iseloomustasid vastajad TLÜ-d ka innovaatilise ja pingevabana, kuid tõid ka välja grupitunnetuse ja ühtsuse puudumist ning leidsid, et TLÜ alles areneb ja kujuneb (lisa 5, tabel 12). TÜ puhul toodi lisaks veel välja suure pere tunnet ning turvalist valikut, kuid ka bürokratlikkust ja vanaaegsust. Siiski on oluline arvestada, et punktide andmisel võivad vastajad eelistada oma ülikooli.

4. Kvalitatiivanalüüsi tulemused

Fookusgrupi intervjuus paluti vastajatel avada ja selgitada oma seisukohti küsitluses puudutatud teemadel. Arutleti ajakirjanduse ja kommunikatsiooni valdkondade ja nendes töötamise üle, selgitati erialavaliku langetamist mõjutavaid tegureid, hinnati ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialade õppimisvõimalusi ja kvaliteeti Eestis, räägiti tulevikuvisionidest õpitaval erialal ning võrreldi Tallinna ja Tartu Ülikooli.

4.1 Arusaamad ajakirjaniku ja kommunikatsioonispetsialisti ametitest. Valdkondade olevik ja tulevik.

Mõeldes ajakirjanduse ja kommunikatsiooni rollidele, leidsid intervjuueeritavad, et kuigi mõlema ülesandeks peetakse informatsiooni jagamist, peetakse erinevuseks seda, et ajakirjanik teenib avalikkust ja peaks olema objektiivne, kuid kommunikatsioonispetsialist on subjektiivsem, sest ta töötab ühe ettevõtte heaks ja teenib selle huve. Kui küsitlustulemustes väljendus tudengite optimism mõlema valdkonna, kuid eelkõige kommunikatsioonitöö tuleviku osas, siis sama kinnitas ka fookusgrupi intervjuueeritavate arutelu. Eelkõige tunti muret ajakirjanduse pärast ja arutleti seda mõjutavate muutuste üle.

4.1.1 Ajakirjanik ja ajakirjandus

Fookusgrupis osalenud tudengid peavad oluliseks ajakirjaniku rolli jagada tasakaalustatud infot ja luua aruteluplatvorm, mis ühtib küsitlustulemustes välja tulnud peamiste ülesannetega analüüsida ühiskonnas toimuvat ja harida auditooriumi. Tänapäeval ajakirjandusel nähakse varasemast suuremat vastutust teemade valimisel ja faktide kontrollimisel. Leitakse, et ajakirjanduse tase Eestis on langenud, mille põhjuseks võib olla võrdlemisi suurel määral reklaamist ja klikkidest sõltumine. Juba 90. aastatel hakkas ajakirjandusest kujunema äri ning kasumit kasvatasid järjest enam reklaamitulud. Sellises olukorras on väljaandele kasulik toota lugusid, mis panevad inimesi klikkima ja lugema, kuid paraku viib see poolikute, eksitavate ja ebaoluliste lugude avalikustamiseni. Üks TLÜ intervjuueeritavatest võttis selle kokku järgmiselt (lisa 3): „Mida rohkem raha tuleks tellimustest ja vähem ajakirjandusest, seda rohkem oleks kvaliteetajakirjandust.” Selgitati, et mitmetel juhtudel puhutakse suureks teema, mis tegelikult avalikkuse tähelepanu ei vääri ning see võib varjutada mõne teise ja tähtsama.

Intervjueeritavad leiavad, et ajakirjanduse kujundamisel on oluline ka lugeja roll ja käitumine – täpsemalt see, kuidas ta meediat tarbib. Arvatakse, et tänapäeval loevad mõned inimesed eelkõige pealkirju ning võib-olla rohkem teemasse ei süvenegi, sest jääb mulje, et kõige olulisemat juba teatakse. TLÜ fookusgrupis osaleja selgitas (lisa 3): „Paratamatult tarbitakse klikipõhist meediat rohkem, sest see on lihtsam ja siis juhtubki see, et need pealkirjad hakkavad avalikku arvamust kujundama.” Ajakirjanduse tulevikule ennustatakse lõhestumist klikimeedia ja uuriva ajakirjanduse vahel. TLÜ tudeng järeldas (lisa 3): „Hakkabki jagunema, et üks on see *feed*, kust saadakse kiiret infot, ja teised, kvaliteetsemad allikad, kust saab rohkem analüüsi.” Siiski leitakse, et kuigi paljud inimesed tahavad kiire elutempo tõttu saada ka infot kiirelt, lühidalt ja ülevaatlikult, siis sellele vaatamata ei tohiks ajakirjandusest pikem ja sisulisem analüüs kaduda, leides, et see jääks ühekülgseks ja soodustaks ühiskonna taandarenemist. Ajakirjaniku ameti kadumise perspektiivi ohuks peab ka Harro-Loit (2015), et sellisel juhul ühiskond, kultuur ja demokraatia kahtlemata kaotavad midagi väga olulist.

4.1.2 Kommunikatsioonispetsialist ja kommunikatsioon

Kommunikatsioonispetsialisti rolli kirjeldamisel erinesid küsitluse ja intervjuude tulemused teineteisest. Kvantitatiivanalüüs näitas, et kõige olulisemaks peetakse kriiside lahendamist, kuid intervjuudes väljendati ebameeldivust, et kommunikatsioonispetsialisti nähakse eelkõige probleemide silujana. Fookusgruppides osalenud näevad kommunikatsioonispetsialisti rolli eelkõige organisatsiooni huvide kaitsja ja sõnumite levitajana ning samas ka olulise partnerina ajakirjanikule, sest mõningate teemade puhul, kus ajakirjanik teemat nii hästi ei valda, oskab kommunikatsioonispetsialist vahendada ajakirjanikule korrektset ja vajalikku infot. Küsitlusele vastanud hindasid suhtlemist ajakirjanikega kõige vähem tähtsaks erialaseks funktsiooniks. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni valdkondade vahelisest palgalõhest, mida tõi välja Williams, ollakse kuulnud ning kõrgemat palka peetakse kindlasti üheks kommunikatsioonivaldkonnas töötamise eeliseks. Siiski näitas küsitlus, et ajenditest eriala õppida, ei ole tulevikus saadav palk tudengitele kõige olulisem motivaator.

4.2 Erialavaliku langetamine

Intervjueeritavate põhjused erialavalikuks ühtisid varasemate uuringute tulemustega – ka TLÜ ja TÜ tudengid tegid otsuse lähtudes sellest, mis tundus neile kõige huvitavam. Ajakirjanduse õppimise käigus loodetakse saada eelkõige praktilised teadmised ja oskused, mis võimaldavad üsna kiiresti tööle asuda. Samu põhjuseid tõid ajakirjanduse õpimotivatsioonina välja ka

Skinner jt. Mõnel juhul omati juba varasemat kokkupuudet valdkonnaga näiteks koolilehes (sama leidis ka Vahemets), kus tunti, et kirjutamine on neile sobiv ja meelepärane tegevus. TLÜ ja TÜ tudengitele sarnaselt põhjendasid oma motivatsiooni ka Hanusch jt (2015) uuritavad, kes leidsid, et õppima motiveerivad ajakirjaniku ameti meeldivus, kirjutamisande omamine ja tegevuse nautimine. Kuigi küsitlustulemuste põhjal oli pere ja sõprade mõju vastajate erialavalikule üsna keskpärase tähtsusega, kinnitab üks fookusgrupi valimi esindaja, kelle ema on suhtekorraldaja ja isa ajakirjanik, vanemate eeskuju järgimist. Siiski ei ole sellel juhul tegemist vanemate sundimisega, vaid hea võimalusega saada nendest ametitest ettekujutus.

Varasemates uuringutes katkestamise võimalike põhjustena välja toodud õpimotivatsiooni langemist või raskusi majanduslikul toimetulekul intervjueritavad välja ei toonud. Siit võib järeldada, et õppeaastast 2013/2014 Eestis kehtima hakanud tasuta kõrgharidus on vähendanud õpingute ajal esinevaid rahalisi raskusi. Fookusgrupis osalenud arvavad, et õpingute katkestajad pole oma otsust piisavalt läbi mõelnud ning valitud eriala tuldi õppima ainult seetõttu, et saadi sisse. Selliseid olukordi aitaks vähendada tihedam “sõel”, mida soovivad TÜ tudengid juba õpingute eel tudengi motivatsiooni välja selgitamiseks. „Ma arvan, et kui sul on keerulisem kuskile saada, siis sa ei loobu nii kergelt ilmselt,” arvas üks TÜ intervjueritav (lisa 4). Ülikoolide õppekohtade arve võrreldes on näha, et mõlemad koolitavad kõnealustel erialadel sarnase hulga spetsialiste, mis tähendab, et õppekavade avamisega ka TLÜ-s hakati ajakirjanduses ja kommunikatsioonis tootma topelt arv spetsialiste.

4.3 Hinnangud ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusele

TLÜ fookusgrupis osalenute hinnangul on igati hea, et ajakirjandust ja kommunikatsiooni on täna Eestis võimalik õppida kahes erinevas ülikoolis. Sellega nõustusid ka enamused TÜ fookusgrupi liikmed, kuid muuhulgas pakuti välja ka variant, et siduda kahe ülikooli tugevused ja teha üks korralik õppekava. „Eraldi õpetades ja oma suunda ajades kaotavad natukene mõlemad ülikoolid, kuid teisalt motiveerib väike konkurents ka rohkem pingutama,” arutles TÜ intervjuul osalenu (lisa 4). Kahes ülikoolis õpetamise plussidena toodi eelkõige välja asukohast tulenevat paindlikkust, mis nüüd võimaldab õppida neid erialasid endale logistiliselt mugavamas asukohas. Selle ees, et tegemist on TLÜ-s alles mõne aasta eest avatud erialadega, TLÜ enda tudengid hirmu ei tunne, vaid pigem tekitas uus ja värske õppekava nendes sisseastumisel veelgi suuremat huvi ning rääkis TLÜ kasuks. TÜ-s õppijad arvasid, et nemad uue asja katsejänesed olla ei tahaks ning kuna TÜ on neid erialasid õpetanud kauem, tekitas see suuremat usaldust.

Kuigi ajakirjandust ja kommunikatsiooni peetakse võrdlemisi praktilisteks erialadeks, nõustuvad intervjuudel osalenud 85%-ga küsitletutest, et nende ülikoolis õppimine on vajalik. „Ilmselt sa õpid toimetuses ka lõpuks kõik selgeks, lihtsalt aeglasemalt ja selle vaevaga, et sa kirjutad alguses kehvi asju pluss teised peavad sind õpetama,“ selgitas TÜ fookusgrupis osalenu (lisa 4). Õppetöös peetakse oluliseks tasakaalu leidmist teooria ja praktika vahel, mida saab ehk saavutada neid kahte omavahel igal võimalusel sidudes nagu soovitasid ka Skinner jt. Kuigi TÜ-d iseloomustati küsitluses eelkõige traditsioonilise akadeemilise asutusena, millest võib eeldada, et keskendutakse rohkem teoreetilisele, kinnitavad TÜ intervjueeritavad, et kuigi neile õpetatakse liiga palju ja veidi vananenud teooriaid, siis praktilisusest nad puudust ei tunne. Küsitlustulemustest välja tulnud TLÜ tudengite madalamat rahulolu ajakirjanduse ja kommunikatsiooni kõrgharidusega selgitavad TLÜ intervjueeritavad korralduslike probleemide ja vähese tagasisidega tehtavatele kodutöödele, mis võivad olla tingitud sellest, et õppekavad pole nende mõne aasta jooksul veel jõudnud välja kujuneda.

TÜ puhul, kus ajakirjandust ja kommunikatsiooni õpetatakse ühendatud õppekaval, tunnevad tudengid, et ajakirjandusel on liiga suur osakaal ning praktilise kommunikatsiooni pool jääb väga nõrgaks. Sellegipoolest kinnitasid mõlema ülikooli tudengid fookusgrupi intervjuul, et mõlemale erialale tuleks õpetada natukene ka teise valdkonna tööd, et üksteist paremini mõistetak ja kahe poole koostöö edukamalt sujuks. Samuti peeti mõlemal suunal oluliseks ka teiste erialadega tutvumist, mida võimaldab näiteks kõrvaleriala omandamine. Lisaks silmaringi laiendamisele aitaks see leevendada tunnet, et ajakirjanduses töötamiseks vajalikud oskused võiks omandada kiiremini kui kolme aastaga, kuna kõrvaleriala muudaks tunniplaani sisukamaks.

Kui küsitluses väljendas kavatsust õpinguid samal erialal Eestis või välismaal jätkata üle poole vastajatest (61%, tabel 6), siis intervjueeritavad sellel erilist mõtet ei näe. Eelkõige peavad seda ebavajalikuks ajakirjandustudengid, kes kinnitavad, et sama arvavad ka nende kursusekaaslased. Tuntakse, et ajakirjanduses tööle asumiseks pole magistriharidus vajalik eeldus ning see oleks mõistlik siis, kui soovitakse saada ajakirjanduse uurijaks. Kommunikatsioonitudengid peavad oma erialal magistrikraadi omandamist vajalikuks, et mõjuda oma valdkonnas tõsiseltvõetavana ja kvalifitseeruda kommunikatsioonijuhiks.

4.4 Tudengite visioonid õpitaval erialal tegutsemisest

Kuigi mõned küsitlustulemused näitasid vastajate huvi rakendada ajakirjandusteadmisi ka kommunikatsiooni suunal ja vastupidi, siis valdkondade seotusega nõustunud intervjueeritavad

ennast “teisel poolel” pigem töötamas ei näe. Mõte kommunikatsioonialal tegutsemisest tekitab ajakirjandustudengites veidi vastumeelsust, kuigi nad on teadlikud, et mitmed ajakirjanikud on kommunikatsiooni üle läinud. Üks TLÜ intervjuul osalenu selgitas (lisa 3): “Mulle ei meeldi kui asju kinni mäsitakse, ma tahaks pigem asjad lahti tirida.” Vastupidisest üleminekust kommunikatsioonist ajakirjandusse intervjuueeritavad kuulnud ei ole ning see tundub neile keerulisem, kuna pärast konkreetse ettevõtte huvide eest seismist ei pruugita enam olla täiesti neutraalne ja sõltumatu. Lisaks tunnevad kommunikatsiooni suunal õppijad, et ajakirjanikuna töötamise puhul toimub koguaeg millegi jahtimine, mis on neile vastumeelne ning nad eelistavad veidi rahulikuma tempoga tööd, mida loodavad leida kommunikatsiooni-valdkonnast.

Tööturule sisenemisel annab intervjuueeritavate sõnul kindlustunde praktilise kogemuse olemasolu, millest peaks nende arvates igaüks alustama. Küsitluses osalenutest omab enamus (71%, joonis 9) ülikooli lõpuks õpitaval erialal reaalselt praktilist töökogemust, mida toetab ka õppekavades sisalduv praktika läbimise kohustus. Oma karjääri jooksul loodavad ajakirjandustudengid hakata kirjutama järjest suuremaid ja tähtsamaid lugusid ning vabaneda kohustusest toota 2-3 uudist tunnis. Kommunikatsioonitudengid on ühisel arvamusel, et tööd oleks hea alustada mõne konkreetse organisatsiooni juures, et keskenduda ainult sellele. Arvatakse, et agentuuris töötamine on väljakutsuvam ning ei pruugi kõigile sobida, sest töö tempo võib olla kiirem ning korraga tuleb tegeleda mitmete erinevate klientidega. Organisatsiooni kommunikatsiooniosakond oli ka küsitlusele vastanute seas veidi populaarsem variant kui suhtekorraldusfirmas töötamine, mida märgiti vastavalt 45-l ja 40-l korral.

Kahe kooli tudengid olid erineval arvamusel selles, kas tööle saamisel on tähtsust millise ülikooli oled lõpetanud. TLÜ intervjuus osalenud arvasid, et tööandja silmis pole vahet, kas ollakse lõpetanud TLÜ või TÜ ning loeb see milline inimene ise on, mida ta oskab ja kas tööga saadakse hakkama. TÜ tudengid on kuulnud ka juhtumitest, kus TLÜ tudengite CV-d pannakse kõrvale, kuid see võis olla tingitud sellest, et otsuse tegija on ise õppinud TÜ-s ning tegemist oli tema isikliku kallutatud eelistusega.

4.5 Hinnangud Tallinna ja Tartu Ülikoolile ning nende kuvand

Fookusgruppidest selgus, et ülikoolide mainet ja nende erinevusi tunnetavad ja tähtsustavad eelkõige TÜ tudengid, mida kinnitab see, et küsitluses oli maine TÜ tudengite jaoks kõige olulisem eriala ja kooli valikut mõjutav tegur. Üldjoontes oli intervjuueeritavate jaoks kahe ülikooli vahel valikut teha lihtne, sest enamuse jaoks sai määravaks asukoht, mis ei nõuaks oma

ülejäanud elu ümber organiseerimist. TLÜ fookusgrupis osalenud olid ühisel arvamusel, et mõlemal ülikoolil on oma käekiri ning need erinevad teineteisest, mis pakub tudengitele võimaluse valida ja suurendab ka turukonkurentsi. Samuti on tegemist positiivse muutusega ka tööandjate seisukohast, kelle jaoks edaspidi on järelkasv paremini kindlustatud ning valikuvõimalus suurem. Siiski tekitab see muret ka ajakirjanike üle tootmise pärast, kuigi praegu veel tundub, et ka toimetuste töömahud suurenevad ning mitmed väljaanded otsivad juurde reportereid ja toimetajaid. Samuti on praktikas märgata, et järjest populaarsemaks muutub kommunikatsioonispetsialistide kaasamine.

TLÜ tudengid leidsid, et kahe ülikooli vaheline võimalik vastuolu on puhtalt meedia tekitatud (lisa 3): “Eks ikka, kui tekivad kaks samasugust asja, siis pannakse need vastastikku ja tehakse *show*’d.” TÕ tudengite arvates kahte ülikooli nendel erialadel enam avalikkuses ei vastandata, kuid kriitilist suhtumist tuntakse ülikooli sees ja eelkõige õppejõududelt. Arvati, et tudengite tasandil kindlasti konflikte ei esine, kuid tõenäoliselt toimub ülikoolide enda vahel võitlus ressursside pärast, nii tudengite kui ka rahaliste võimaluste näol. Vastajad leidsid, et kui müüti TLÜ praktilisusest ja TÕ teoreetilisusest samamoodi edasi räägitakse ja levitatakse, siis ühel hetkel võtavad tudengid need hinnangud külge ja ka tööandjateni võib jõuda veelgi enam suhtumine, et üks on parem kui teine.

5. Diskussioon ja järeldused

Järgnevalt arutlen tööst selgunud andmete ja tulemuste üle ning annan neile omapoolse tõlgenduse ja hinnangu. Järeldused põhinevad nii ankeetküsitlusel kui ka fookusgrupi intervjuudel. Samuti annan soovitusi töö võimalikeks edasiarendusteks.

Põhjuse uurida ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimise motiive andsid viimastel aastatel Eestis laienenud võimalused nendel erialadel kõrghariduse omandamiseks. Enamusele vastanutest (83%) oli õpitav eriala esimene eelistus, mis näitab, et ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimine on tudengite kindel läbi mõeldud soov. Nii küsitluses kui ka fookusgrupi intervjuul tõid mitmed tudengid välja, et nende huvi õpitava eriala vastu on ajendatud koolilehes saadud kogemusest või keskkooli meediatundidest. Koolilehe rolli kinnitas ka Vahemetsa uuring. Sellest tulenevalt võib hinnata võimalusi varasemateks kokkupuudeteks erialaga olulise tõukena õppima tulemiseks. Vastajate soov õppida ajakirjandust ja sellel erialal töötada on ajendatud sisulisest huvist ega ole motiveeritud palgast, mida leidsid ka Hovden jt. Sellest järeldub, et ka tänased ajakirjandustudengid peavad oluliseks ajakirjanduse informeerija ja ühiskonna valvekoera rolli ning soovivad anda ka oma panuse, et oluline institutsioon ja selle väärtused säiliks.

Valdkondade võrdluses eristub tudengite jaoks ajakirjandus rohkem objektiivse ja kommunikatsioon subjektiivsena. Ajakirjanduse puhul on tänaseni säilinud 90ndatel kujunenud neutraalse ja kiire informeerija funktsioon ning *online* on võimaldanud meedia kohesust veelgi suurendada. Siiski teevad internet ja aja jooksul aina rohkem reklaamituludest sõltumine tudengid tänase ajakirjanduse pärast murelikuks, sest levinud klikiuudised seavad kahtluse alla selle kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse. Erinevalt Lendoki (2012) prognoosist, et tulevikus muutub ajakirjandus ilmselt veelgi meelelahutuslikumaks, nõustuvad uuringus osalenud tudengid Donsbachiga (2014), et ajakirjanduse põhifunktsioonid jäävad siiski püsima. Kommunikatsioonitudengid hindasid küsitluses oma valdkonna tulevikku veidi positiivsemalt, millest nähtub, et see on Eestis alles välja kujunemas ning on lootus, et selle roll erinevate tekstide ja sisu loomisel kasvab.

Võimalust valida ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimiseks kahe ülikooli vahel peavad tudengid positiivseks eelkõige logistilistel põhjustel. Erialade õppimisvõimaluste ja kvaliteediga on uuringus osalenud tudengid valdavalt rahul ning nende õppimist peavad oluliseks nii küsitletud kui ka intervjuudel osalenud. See näitab, et peetakse oluliseks, et ajakirjandust teeksid haritud inimesed. Valk ja Pilli (2008) järeldusega, et õppejõudude hinnangul on täna ülikoolis teooriat vähe, uuringus osalenud TLÜ ja TÜ tudengid ei nõustu

ning rõhutavad oma ala spetsialistiks kujunemisel praktiliselt rakendatavate oskuste omandamise tähtsust. Ajakirjandusõppe muutmist rakenduslikuks peetakse siiski valdkonna püsimisele ohuks, mis näitab, et ajakirjandustöö on vastutusrikas ning selle tegemiseks ei piisa ainult praktilistest oskustest. Intervjueeritavad leiavad, et õppekavas peavad teooria ja praktika olema tasakaalus ning nõustuvad Greenbergiga (2007), et teooria julgustab oma tööd kriitiliselt analüüsima.

Praktilist erialast töökogemust omab 71% vastajatest ning intervjueeritavad usuvad, et see on kindlasti eelis tööle saamisel. Juba õpingute ajal saadud kogemused aitavad koolist seadud teadmisi praktilise rakendamise käigus kinnistada ning toetavad erialast arengut. Ajakirjandustudengite vähesest huvist töötada uudisteportaalis võib välja lugeda hirmu ja ebameeldivust klikiuudiste tootmisel. Küsitlustulemuste põhjal tundsid ajakirjandussuunal õppijad huvi eelkõige televisiooni vastu, kuid intervjueeritavate seas jäi kõlama töö ajalehetoimetuses. Sellest võib järeldada, et ajalehte on noorel ajakirjanikul praktikale või tööle lihtsam saada ning televisioonis töötamine võib olla rohkem karjäärisoov tulevikuks. Kuigi küsitlustulemustes olid hinnangud üsna võrdsed, soovivad kommunikatsioonitudengid pärast õpingute lõpetamist töötada eelkõige konkreetse ettevõtte juures, mitte agentuuris, mille peamine põhjus on võimalus pühenduda ühele teemavaldkonnale.

Paludes vastajatel võrrelda Tallinna ja Tartu Ülikooli, nähtub tulemustest, et organisatsiooni maine on tähtsam selle enda tudengitele, mille põhjuseks võib olla pikem ajalugu. TLÜ, olles noorem ning üsna hiljuti läbinud mitmeid muutusi, on veel kujunemisjärgus, millest tulenevalt väljendasid TLÜ tudengid intervjuus veidi rahulolematust õppetöö korraldusliku poolega. TÜ tudengid lükkasid ümber arvamuse nende õppekava teooriakesksusest, kinnitades rahulolu selle praktilise poolega. Peamine soovitus mõlemale ülikoolile oleks enda kui brändi selgete sõnumite uus ja värske läbimõtlemine, mille eesmärk on vähendada vananenud kuulujutte ja kahtlusi TÜ teoreetilisusest ning TLÜ lihtsusest. Ülikoolide selgema positsioneerimise tulemusel oleksid mõlemad eelkõige konkreetsetel erialadel jätkusuutlikumad ja edukamad, õppima tulijad oskaksid teha omale kõige sobivama valiku ning oleks rohkem lõpetajaid.

Teema edasiseks uurimiseks soovitan sarnane uuring viia läbi uuesti 10 ja/või 20 aasta pärast, kui ka TLÜ õppekavad on rohkem välja kujunenud ja võimalik, et võimalusi nende erialade omandamiseks on juurde tulnud. Kindlasti on võimalik sama uuringut laiendada ka magistrisse, uurides milliste eesmärkidega ja millise taustaga tullakse ajakirjanduse või kommunikatsiooni eriala magistriõppesse. Samuti võiks olla huvitav uurida tööandjate arvamust kas on erinevusi ja tehakse vahet kumma ülikooli lõpetajad tööle võetakse – täna on selleks veel liiga vara, sest pole piisavalt kogemusi, mida võrrelda.

6. Kokkuvõte

Bakalaureusetöös on uuritud ja analüüsitud ajakirjandust ja kommunikatsiooni õppivate tudengite motiive erialade õppimiseks ja nendel tegutsemiseks ning samuti kõrghariduse omandamise vajalikkust. Töö ajendiks on viimastel aastatel Eestis laienenud võimalused nendel erialadel kõrghariduse omandamiseks, mis teevad vajalikuks uue olukorra analüüsimise. Sellest tulenevalt vaadeldi ka ülikoolide omavahelist konkurentsisisituatsiooni ja võimalikke erinevusi õpetöös, toetudes tudengite hinnangutele.

Uuringu tulemustest selgus, et ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimine on tudengite kindel läbimõeldud soov ja sellega soovitakse siduda oma tulevikku. Erialade õppimine on motiveeritud võimalusest eneseväljenduseks ja huvist valdkonna vastu. Mõlemal erialal peetakse kõrghariduse omandamist vajalikuks ja võimalusi heaks ning rõhutatakse teooria ja praktika tasakaalu olulisust. Võimalust valida ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimiseks kahe ülikooli vahel peavad tudengid positiivseks muutuseks eelkõige logistilistel põhjustel, kuid teadvustavad ka konkurentsi suurenemist tööturul. Tuntakse muret tänast ajakirjandust iseloomustavate klikiuudiste pärast, mis võib seada ohtu selle kvaliteedi ja jätkusuutlikkuse. Kommunikatsioonivaldkonna puhul oldi tagasihoidlikumad ning probleeme ega võimalikke muutusi välja ei toodud.

Vaatamata sellele, et täna veel võrdlemisi värske situatsioon võib tekitada ajakirjanduses ja kommunikatsioonis spetsialistide ületootmise, on esmalt oluline, et mõlemad ülikoolid defineeriks ennast uues konkurentsiolekord, keskenduses eelkõige ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialadele, ning seaksid selged eesmärgid nendel erialadel koolituse pakkumisel. Läbi viidud uuringu ja analüüsi tulemusena võib hinnata, et huvi ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppimise vastu on püsivalt kõrge. Tudengeid jätkub mõlemale ülikoolile ning õppijatel on valikuvõimalus. Siiski on oluline, et ülikoole oleks samade erialade õpetamisel võimalik paremini eristada, et tulevased õppijad saaksid teha omaale kõige sobivama valiku ega peaks pettuma.

Summary

Motives for studying journalism and communication among the bachelor students of Tallinn University and University of Tartu

The focus of this bachelor thesis is research and analysis about the motives of students of journalism and communication who want to work in these areas; also about the need for studying them. The reason for examining these motives is the fact that opportunities of studying these subjects in Estonia have recently widened, and it is important to analyze the new situation. Research results showed that studying journalism and communication is a confident and considered wish and students want to associate their future with it. Within both specialties students declare that education is important and options for acquiring it are good. They emphasize the importance for balance between theory and practice. Possibility to choose between two universities is a positive change primarily for logistical reasons, but students also announce that it means more competition in finding a job. Students are worried about click-based news that might endanger the quality and sustainability of journalism. Concerning communication, the students did not bring up any significant arguments nor possible changes. Despite the fact that the new situation in studying journalism and communication can cause a glut of specialists, it is most important for both universities to define themselves in this new competition situation and set clear goals for offering journalism and communication education. Research and analysis showed that interest for studying journalism and communication remains high. There are enough students for both universities and students now have an opportunity to choose. Still, it is important to differentiate the two universities, allowing the future students choose according to their needs.

Kasutatud materjal

1. Alla, H. (2012). Tallinna Ülikool avab ajakirjanduse eriala. *Postimees*, 12. märts. Kasutatud 11.12.2015 <http://www.postimees.ee/770682/tallinna-ulikool-avab-ajakirjanduse-eriala>
2. Andersson, U. ja Wadbring, I. (2015). Public interest or self-interest? How journalism attracts future journalists. *Journal of Media Practice*, 16, 126-138.
3. Berger, A. A. (2000). *Media and Communication Research Methods. An Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches*. California: SAGE Publications.
4. Donsbach, W. (2014). Journalism as the new knowledge profession and consequences for journalism education. *SAGE Journalism*, 15, 661-677.
5. Greenberg, S. (2007). Theory and practice in journalism education. *Journal of Media Practice*, 8, 289-303.
6. Hanusch, F., Mellado, C., Boshoff, P., Humanes, M. L., Leon, S., Pereira, F., ... Yez, L. (2015). Journalism Students' Motivations and Expectations of Their Work in Comparative Perspective. *Journalism & Mass Communication Educator*, 70, 141-160.
7. Haridussilma kodulehekül. *Statistika: Alus- ja üldharidus. Gümnaasiumi lõpetamine*. Kasutatud 26.03.2016 www.haridussilm.ee
8. Harro-Loit, H. (2015). Ajakirjanike tuleviku kolm visiooni. Loit, U. (toim). *Akadeemiline ajakirjandusharidus 60 (12-13)*. Põltsamaa: Vali Press.
9. Hovden, J. F., Bjornsen, G., Ottosen, R., Willig, I. ja Zilliacus-Tikkanen, H. (2009). The Nordic Journalists of Tomorrow. *Nordicom Review*, 30, 149-165.
10. Riigi kodulehekül: *Koolikohustus*. Kasutatud 17.03.2016 https://www.eesti.ee/est/haridus_teadus/uldharidus/koolikohustus

11. Külaots, K. (2015). *Ajakirjanike üleminek kommunikatsioonivaldkonda, peamised põhjused*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.
12. Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tartu: Sulesepp.
13. Lauristin, M. (2015). Pilk tulnud teele. Loit, U. (toim). *Akadeemiline ajakirjandusharidus 60, 2. köide (8-11)*. Põltsamaa: Vali Press.
14. Lendok, M. (2012). *Professionaalne ajakirjandus ajakirjanduse eriala üliõpilaste perspektiivis*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
15. Lindlof, T. R. (1995). *Qualitative Communication Research Methods*. New York: SAGE Publications.
16. McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
17. Murakas, R., Lepik, A., Saluveer, A., Dsiss, H., Tõugu, R. ja Veski, K. (2008). Võta või jäta: õpingute katkemine ja taasalustamine ning varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine. Valk, A. ja Pilli, E. (toim.) *Quo Vadis, Eesti kõrgharidus?* Tartu Ülikooli Kirjastus.
18. Must, O. (2006). *Üliõpilaskandidaatide valikudilemmade hierarhia ja dünaamika*. Uurimuse aruanne. Tartu Ülikool, psühholoogia osakond.
19. Must, O., Must, A. ja Täht, K. (2015). *Programmi TULE uuringu „Haridustee valikud ning õpingute katkestamise asjaolud Eesti kõrghariduses” aruanne*. Tartu Ülikool, psühholoogia instituut.
20. Mägi, M-L. (2015). *Esmakursuslaste motiveeritus, õpitulemused ja kõrgkooliõpingute katkestamine esimesel õppeaastal: longituuduuring*. Magistritöö. Tartu Ülikool, psühholoogia instituut.

21. OECD (2010). *The evolution of news and the internet*. Organisation for Economic Co-operation and Development, 11. juuni 2010.
22. Past, A. (2008). *Juhtimine ja suhtekorraldus. Meelespealilledega tass*. Tallinn: Kirjastus Pegasus.
23. Põhifakte osakonna ajaloost. (2004). Pallas, A., Raudsaar, M., Tampere, K., Uus, S. ja Vihalemm, P. (toim). *Verbum Creat Omnia (13)*. Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
24. Roosioja, M. (2007). *TÜ ajakirjanduse õppekavade analüüs Euroopa ajakirjandushariduse standarditest lähtuvalt*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
25. Skinner, D., Gasher, M. J. ja Compton, J. (2001). Putting theory to practice. A critical approach to journalism students. *SAGE Journalism*, 2, 341-360.
26. Spyridou, L.-P., Matsiola, M., Veglis, A., Kalliris, G. ja Dimoulas, C. (2013). Journalism in a state of flux: Journalists as agents of technology innovation and emerging news practices. *International Communication Gazette*, 75, 76-98.
27. Stinebrickner, R. ja Stinebricker, T. (2014). Academic Performance and College Dropout: Using Longitudinal Expectations Data to Estimate a Learning Model. *Journal of Labor Economics*, 32, 601-644.
28. Šults, K. (2015). *Õpingute katkestamise põhjused ja õpingutega jätkamise motivatsioon*. Tallinna Tehnikaülikooli õpingud katkestanute uuring.
29. Tallinna Ülikool, vastuvõtustatistika. Kasutatud 12.01.2016
<http://www.tlu.ee/et/sisseastuja/kasulik-teada/vastuvotustatistika>
30. Tallinna Ülikool, Õppimisvõimalused – Ajakirjandus. Kasutatud 12.01.2016
<http://www.tlu.ee/et/opingud/oppimisvoimalused/bakalaureuseope/Ajakirjandus>

31. Tallinna Ülikool, Õppimisvõimalused – Suhtekorraldus. Kasutatud 12.01.2016
<http://www.tlu.ee/et/opingud/oppimisvoimalused/bakalaureuseope/Suhtekorraldus>
32. Tartu Ülikool: Akadeemiline test. Kasutatud 12.01.2016
<http://www.ut.ee/et/sisseastumine/akadeemiline-test>
33. Tartu Ülikool, Vastuvõtustatistika Kasutatud 12.01.2016
<http://www.ut.ee/et/sisseastumine/vastuvotustatistika>
34. Tartu Ülikool, Õppekavad – Ajakirjandus ja kommunikatsioon. Kasutatud 12.01.2016
<http://www.ut.ee/et/sisseastumine/bakalaureus/oppekavad/ajakirjandus-ja-kommunikatsioon>
35. Vahemets, L. (2002). *Ajakirjandustudengite motivatsioon ja arvamus ajakirjaniku elukutsest*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
36. Valk, A. ja Pilli, E. (2008). Kriitiline vaade Eesti kõrgharidusele. *Õpetajate Leht*, 7, 40-43.
37. *Viies võim*. (2015). Dokumentaalfilm. Eesti: Estfilm. Kasutatud 21. mai 2016
<http://etv.err.ee/v/dokumentaalfilmid/saated/452865fa-eb04-48fc-b7f3-d1605aadf509/dokfilm-viies-voim-eesti-2015>
38. Williams, A. T. (2014). The growing pay gap between journalism and public relations. *Pew Research Center*, 11. august 2014. Kasutatud 16. mai 2016
<http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/08/11/the-growing-pay-gap-between-journalism-and-public-relations/>
39. Wimmer, R. D. ja Dominick, J. R. (1994). *Mass Media Research: An Introduction*. Belmont: Wadsworth.
40. ÕIS Tallinna Ülikool, Erialapraktika. Kasutatud 05.01.2016
https://ois.tlu.ee/portal/page?_pageid=35,454989&_dad=portal&_schema=PORTAL&

[p_action=view&p_id=90677&p_session_id=44975008&p_public=1&p_mode=1](https://ois.tlu.ee/portal/page?_pageid=35,454989&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_action=view&p_id=90677&p_session_id=44975008&p_public=1&p_mode=1)

41. ÕIS Tallinna Ülikool, Toimetuse praktika. Kasutatud 05.01.2016

https://ois.tlu.ee/portal/page?_pageid=35,454989&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_action=view&p_id=121250&p_session_id=44975022&p_public=1&p_mode=1

42. Ühiskonnateaduste instituudi kodulehekülg: *Praktikaveeb*. Kasutatud 05.01.2016

<http://www.yti.ut.ee/et/praktikaveeb/ajakirjandus-kommunikatsioonijuhtimine>

Lisad

Lisa 1: Küsitluse ankeet

TLÜ ja TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni tudengite motiivid ja visioonid

Küsitluses soovitakse teada Tallinna ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja suhtekorralduse õppekavade bakalaureusetudengite motiive ja visioone nende erialade õppimisel ja neis tegutsemisel. Uurimus viiakse läbi Tartu Ülikoolis valmiva seminari- ja bakalaureusetöö raames. Küsitlusele vastamine võtab aega keskmiselt 6-8 minutit. Vastused on anonüümsed ja neid kasutatakse teadustöö eesmärkidel.

Küsitluse koostas Heleri Tamme (heleri.tamme@gmail.com).

1. Millisel õppekaval sa õpid? Vali üks.

- Ajakirjandus
- Kommunikatsioon

2. Mitmendal kursusel sa õpid? Vali üks.

- 1. kursus
- 2. kursus
- 3. kursus

3. Kuidas uurisid enne otsuse langetamist ülikooli ja eriala tausta? Vali üks või mitu.

- Tutvusin õppekavaga
- Tutvusin õppejõududega
- Küsisin selle eriala tudengitelt või lõpetanutelt
- Meedia kaudu
- Reklaami kaudu
- Muu (palun täpsusta) _____

4. Palun hinda loetletud tegurite mõju otsuse langetamisele ülikooli ja eriala valikul.

	Ei ole üldse oluline	Vähesel määral oluline	Mõnevõrra oluline	Suurel määral oluline	Äärmiselt oluline/määrav
Pere	☐	☐	☐	☐	☐
Meedia	☐	☐	☐	☐	☐
Sõbrad	☐	☐	☐	☐	☐
Reklaam	☐	☐	☐	☐	☐
Vastuvõtu tingimused	☐	☐	☐	☐	☐
Asukoht	☐	☐	☐	☐	☐
Maine	☐	☐	☐	☐	☐

5. Mis ajendas sind tegema sellist erialavalikut? Vali üks või mitu.

- Lihtne sisse saada
- Soov sellel erialal tulevikus töötada
- Tuntuks saamine
- Palk
- Prestiizne
- Vanemate soovil/suunamisel
- Töötasin juba selles valdkonnas
- Missioonitundest
- Ei osanud muud valida
- Muu (palun täpsusta) _____

6. Mitmes valik oli sisseastumisel sinu praegu õpitav eriala soovitude hulgas? Vali üks.

- Esimene
- Teine
- Kolmas
- Neljas

7. Järgnevalt on loetletud rida funktsioone, mida ajakirjanik võib täita. Palun märki igäühe kohta, kui oluliseks seda pead.

	Ei ole üldse oluline	Väga vähesel määral oluline	Mõnevõrra oluline	Suurel määral oluline	Äärmiselt oluline/ määrav	Ei oska öelda
Olla mittesekkuv vaatleja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pakkuda meelelahutust ja lõõgastust	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olla sotsiaalse muutuse eestkõneleja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Analüüsida ühiskonnas toimuvat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Auditooriumi harimine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Igapäeaelu nõuannete ja suuniste jagamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lugude jutustamine maailmas toimuva kohta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motiveerida inimesi poliitilistes ja ühiskondlikes tegevustes osalema	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kõneaine kujundamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Järgnevalt on loetletud rida ülesandeid, mida kommunikatsioonispetsialist võib täita. Palun märki igaihe kohta, kui oluliseks seda pead.

	Ei ole üldse oluline	Väga vähesel määral oluline	Mõnevõrra oluline	Suurel määral oluline	Äärmiselt oluline/määrav	Ei oska öelda
Maine parandamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Suhete loomine ja hoidmine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kriiside lahendamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sõnumi edastamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Selguse loomine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Avaliku arvamuse ennetamine, analüüsimine, tõlgendamine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ajakirjanikega suhtlemine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Organisatsioonisisese suhtekorralduse arendamine, teostamine ja planeerimine	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Palun hinda, kas ajakirjanduse ja kommunikatsiooni haridus, mida Eestis pakutakse, on ...

(Vali üks.)

- Väga nõrk
- Pigem nõrk
- Rahuldav
- Pigem hea
- Väga hea

10. Kas sinu arvates on ajakirjanduses ja kommunikatsioonis töötamiseks vaja omandada kõrgharidus? Vali üks.

- Olen vägagi nõus
- Olen pigem nõus
- Pigem ei ole nõus
- Ei ole üldse nõus

11. Kui sa vastasid eelmisele küsimusele eitavalt, siis palun selgita, miks sinu arvates ei pea neid erialasid ülikoolis omandama.

---

12. Palun hinda loetletud märksõnade vastavust Tallinna ja Tartu Ülikoolile. Kumba organisatsiooni iseloomustavad loetletud märksõnad kõige paremini?

	Mõlemad	Tallinna Ülikool	Tartu Ülikool	Mitte kumbki
akadeemiline	☐	☐	☐	☐
praktiline	☐	☐	☐	☐
väärikas	☐	☐	☐	☐
usaldusväärne	☐	☐	☐	☐
modernne	☐	☐	☐	☐
head õppejõud	☐	☐	☐	☐
investeering tulevikku	☐	☐	☐	☐
traditsiooniline	☐	☐	☐	☐
pedagoogiline	☐	☐	☐	☐
lihtne sisse saada	☐	☐	☐	☐
rahvusvaheline	☐	☐	☐	☐
populaarne	☐	☐	☐	☐
alahinnatud	☐	☐	☐	☐
võimalusterohke	☐	☐	☐	☐
võimetekohane	☐	☐	☐	☐

13. Lisa soovi korral veel märksõnu, mida eelnevas valikus ei olnud, kuid on sinu arvates ülikoolide iseloomustamisel olulised. Eralda märksõnad komaga.

Tallinna Ülikool: _____

Tartu Ülikool: _____

Järgnevalt soovime näha sinu tulevikuvisionid ning saada teada kuidas ennast peale ülikooli lõpetamist õpitaval erialal tegutsemas näed.

14. Kas plaanid jätkata õpinguid ka magistriõppes?

- Jah, samal erialal Eestis
- Jah, samal erialal välismaal
- Jah, kuid teisel erialal Eestis
- Jah, kuid teisel erialal välismaal
- Ei plaani astuda magistriõppesse

15. Kui plaanid jätkata õpinguid teisel erialal, palun täpsusta millisel (ja miks).

_____ .

16. Millises valdkonnas soovid pärast õpingute lõpetamist töötada? Vali üks.

- Ajakirjandus
- Avalikkussuhted/ Organisatsioonikommunikatsioon
- Reklaam
- Koolitus ja uuringud
- Muu (palun täpsusta) _____

17. Täpsusta palun, kus sa soovid töötada? Vali üks või mitu.

- Uudisteagentuur
- Ajaleht
- Ajakiri
- Televisioon
- Uudisteportaal
- Veebiajakiri
- Raadio
- Film
- Reklaamiagentuur
- Kommunikatsiooniagentuur
- Organisatsiooni kommunikatsiooniosakond
- Riigiamet/ ministeerium
- Kõrgkool
- Vabakutselisena
- Muu (palun täpsusta) _____

18. Kas sul on juba ajakirjandus- või kommunikatsioonialane töö- või praktikakogemus? Vali üks.

- Jah, ülikooliga seotud
- Jah, tudengiorganisatsioon või muu vabaühendus
- Jah, muu vabatahtlik töö
- Jah, tasustatud juhutöö
- Jah, tasustatud pikemaajaline töö
- Ei

19. Mis sa arvad, kas sa saad pärast oma praeguste õpingute lõpetamist erialasele tööle? Vali üks.

- Kindlasti
- Suure tõenäosusega
- Ei ole kindel
- Üsna ebataoline
- Kindlasti mitte
- Ma ei soovi õpitaval erialal tööle asuda

Answer If Millisel õppekaval sa õpid? Vali üks. Ajakirjandus Is Selected

20. Kui optimistlik või pessimistlik oled üldiselt Eesti ajakirjanduse tuleviku osas? Vali üks.

- Väga optimistlik
- Pigem optimistlik
- Ei seda ega teist
- Pigem pessimistlik
- Väga pessimistlik

Answer If Millisel õppekaval sa õpid? Vali üks. Kommunikatsioon Is Selected

21. Kui optimistlik või pessimistlik oled üldiselt Eesti kommunikatsioonivaldkonna tuleviku osas? Vali üks.

- Väga optimistlik
- Pigem optimistlik
- Ei seda ega teist
- Pigem pessimistlik
- Väga pessimistlik

22. Järgneva küsimusega soovime saada ettekujutuse sinu meediakasutusest. Palun hinda, kui sageli sa jälgid järgmisi kanaleid?

	Üldse mitte	1-2 päeval nädalas	3-4 päeval nädalas	5-6 päeval nädalas	Iga päev	Mitu korda päevas
Paberajalehed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uudisteportaalid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Raadiouudised	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ajakirjad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Teleuudised	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Instagram	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lõpetuseks mõned küsimused sinu enda kohta. Need on vajalikud selleks, et üldistada sinu vastuseid teistele samasugusele vastajatele.

23 Palun märgi oma sugu.

- Naine
 Mees

24 Palun kirjuta oma vanus: _____ .

Kui oled nõus aitama kaasa edaspidi antud teema kohta käivatele uuringutele, palun kirjuta siia oma e-maili aadress:

_____ .

Lisa 2: Fookusgrupi intervjuu kava

1. Milline on kujutus ajakirjaniku/ suhtekorraldaja ametist

*rollid ja ülesanded

*plussid ja miinused

*olevik ja tulevik

*Kuivõrd vajalik seda Eestis üldse akadeemilises asutuses õppida?

2. Personaalsed põhjused erialavalikuks (sh kas oli varasem kokkupuude/ töökogemus, keegi soovitas, keegi kutsus)

*Millest oli huvi tingitud?

*Kuidas langetati valik?

3.

*Õpitava vastavus ootustele

4. Õppimiskoht ja kooli kuvand

*Milline see on ja mida see mõjutab?

*Mida arvatakse sellest, et kaks ülikooli pakuvad sama haridust?

Lisa 5: Lisatabelid ja -joonised

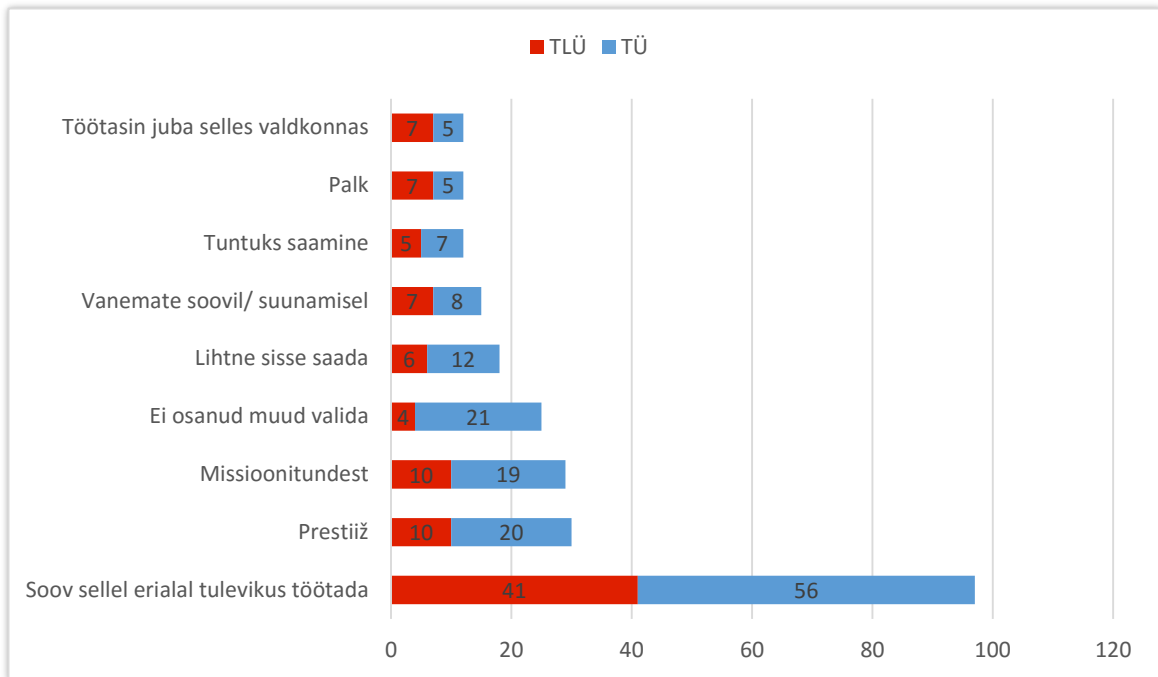
1) Tabel 7: Muud allikad ülikooli ja eriala tausta uurimiseks

Selle põhjal, mida olin kuulnud tuttavatelt ja lähedastelt.
Ülikooli kodulehekülje kaudu ja küsisin sama ülikooli teiste erialade tudengite käest veel vajaduselt infot ülikooli kohta.
Käisin Õpilaskadeemias
õpilaskadeemia
Vaatasin lihtsalt aineid mida saab õppida ja mõtlesin miks ka mitte
Olen eriala varem Tartu Ülikooli avatud ülikoolis õppinud
Käisin tudengivarjuks.
Käisin PR büroos töövarjuks, õppisin gümnas meediat ja sain sealt teada
ei saanud reklaaminduse erialale ja PR tundus ka põnev
õppisin gümnaasiumis meedia klassis, sealt ka huvi
Googeldasin, uurisin foorumitest jms
Noorte Meediaklubi laagrites osalemine
Olin tudengivari
Uuris Tartu Ülikooli kodulehelt
Juba 8. klassist alates oli kindel soov minna TÜ-sse kommunikatsiooni õppima
Välistasin teised erialad/koolid
Klassiõed huvitusid samast erialast
Ajakirjanduse eriala õppivate tudengite blogipostitused
haridusmessil

2) Tabel 8: Mitmes eelistus oli õpitav eriala kandideerimisel

	Tallinna Ülikool (valim 50 vastajat)	Tartu Ülikool (valim 71 vastajat)
1. valik	42 vastajat ehk 84%	59 vastajat ehk 83%
2. valik	5 vastajat ehk 10%	10 vastajat ehk 14%
3. valik	2 vastajat ehk 4%	2 vastajat ehk 3%
4. valik	1 vastaja ehk 2%	0 vastajat ehk 0%

3)

Joonis 14: Vastajate ajendid eriala õppimiseks erialade lõikes

4) Tabel 9: TLÜ tudengite selgitused, miks ei peaks ajakirjandust ja kommunikatsiooni ülikoolis õppima

Hea on omada spetsiifilisi teadmisi mingist valdkonnast ning siis ajakirjandusaineid juurde võtta.
Sest see on eriala, milles loeb tegelikult rohkem praktika. Kui ma tean teooriat, aga tegelikult kirjutada ei oska, siis ei ole sellest ju mingit kasu. Saan sellest alles nüüd aru, aga samas jällegi meeldib mulle seda teooriat juurde omandada. Oleneb, kes kuidas õpitut ära kasutab. On ka palju häid kirjutavaid ajakirjanikke, kes ei tea võib-olla põhilisi uudiskriteeriumegi.
Ajakirjandus on selline ala, mida võib-olla ei peakski üldse õppima, vaid tehakse nt muude alade kõrvalt - kirjutavad erinevate alade spetsialistid jne. Pealegi ei saa ühiskonnast huvitumist koolis õppida, see peab olema kaasa tulnud.
Võiks, aga ei pea. Nende erialade puhul on kõige tähtsamad konkreetsed isikuomadused, milleks on hea suhtlemisoskus, avatus, kiire mõtlemine jms. Selliseid asju konkreetselt ülikoolis ei õpita.
Need erialad on loogilised ning see mida õpetatakse pole tegelikult kasutuses. Seda tunneb inimene pärast gümnaasiumi lõpetamist, kui osad tunnid polnud talle vajalikud. Esimest lauset kuuleb nii TÜ kui ka TLÜ tudengitelt
Leian, et mõlem(eriti suhtekorralduse) eriala puhul on tegemist suhteliselt praktiliste aladega, kus oskused tulevad kogemusega, mistõttu on teoreetilised teadmised pigem väikse tähtsusega. Samuti eeldavad mõlemad erialad töö tulemuslikuseks teatavat inimtüpaži, mis tihti juba ilma ülikoolihariduseta tööks piisavalt välja arenenud. Samas ei saa kummagi eriala puhul ka ülikoolist saadavaid lisateadmisi väärtusetuks pidada ning kindlasti annab ülikool laiemat kontaktivõrgustiku ning parema ülevaate eriala olemusest.
Ei vastanud nii, kuid teatud juhtudel on väga töökad ja n.ö loomuliku tunnetusega inimesed ilma erialase hariduseta ka kaugele jõudnud
Mõndadel inimestel on sotsiaalset intelligentsi juba eos rohkem ja nende jaoks on suhtekorralduse kõrghariduse omandamine pigem oskuste lihvimiseks. Kes ei oska inimestega suhelda, teda Tallinna Ülikooli kõrgharidus ei aita.

5) Tabel 10: TÜ tudengite selgitused, miks ei peaks ajakirjandust ja kommunikatsiooni ülikoolis õppima

<p>ülikoolis ei õpetata ajakirjanduse praktikat, liiga teoreetiline</p>
<p>Kõrgharidus peab olema, aga mitte ilmtingimata erialane (ajakirj./komm.)</p>
<p>Esiteks on ajakirjandusel ja kommunikatsioonil minu arvates suur vahe. eelkõige ajakirjandusele mõeldes, pole minu arvates vaja kolmeaastast bakaõpet, piisaks lühemast kursusest, kus räägitaks uudise kirjutamise ning intervjuerimise põhitõdesid ning seaduslikku poolt. Ajakirjanikul on siiski enda iseloomujooned ning kaasasündinud oskused määravad.</p>
<p>Ma usun, et ajakirjanduse alal töötamiseks ei pruugi kõrgharidus niivõrd määrav olla, sest tänapäeval on võimalik ka tavalistel inimestel rahva seas võimalik kirjutada lugusid ajalehtedesse/ajakirjadesse. Seega enda mõtete avaldamine ei nõua tingimata kõrgharidust, kuid annab sellele kindlasti palju juurde ning avardeb tohutult silmaringi, annab kogemusi.</p>
<p>Tundub, et oluline on pigem tutvused, isikuomadused, iseloom jne. Ülikoolis konkreetselt õpitu saab omandada ka töökohal (ja palju kiiremini) või siis on paljud õpetatavad ained pigem mõttetud sellel ja tekitavad tihti küsimuse "miks mul seda vaja on?".</p>
<p>Esiteks sellepärast, et tänapäeval on võimalus väga paljusid erialasid omandada internetis selle kohta leiduva materjali abil. Ka on võimalik tutvuda raamatukogus erialakirjandusega. Teiseks, tänapäeval on koolides (gümnaasiumiastmes valdavalt) meediaõpetus, mis annab selle alased algteadmised. Ka tehakse paljudes koolides oma koolilehte. Selle raames on võimalik koolilehe toimetusel teha väljasõite erinevatesse Eesti ajakirjandusväljaannete toimetustesse, et tutvuda erialaga veelgi. Tean ka ise isiklikult inimest, kes alustas oma ajakirjanikukarjääri gümnaasiumiajal kohalikus raadios. Kui ta gümnaasiumi lõpetas, siis oma eelneva kogemuse põhjal sai ta kohalikul tasandil tööd ajakirjanduses, seejärel oli tal võimalus töötada riiklikul tasandil ajakirjanduse erialal. Muidugi oleneb kõik ka sellest kui teotahteline, avatud ja intelligentne on inimene ise. See on eelnevalt toodud aspektide lahutamatu osa.</p>
<p>Tean ajakirjanikke, kellel ei ole erialast kõrgharidust, aga teevad haritud sama ala inimestele silmad ette. Sõltub tahtest, iseloomust ja mingilt maalt ka kogemusest. Ülikool teeb lihtsalt mõne asja teoorias selgemaks ja laiendab silmaringi.</p>
<p>Sellepärast, et väga paljud ained on oma sisult väga kordavad (mis ilmneb juba vaadates ainete nimetusi, mis on väga sarnased) ja seega on kogu õppeprotsess liiga kordav ja ühesugune. Aga seda ütlen ma alles 1. kursuse 1. semistril, nii et ei tea, mis tulevik toob.</p>
<p>Haridus loll ei riku. Ja vastupidi, ehk kui inimesel on loomu poolest eeldused olemas, ta oskab suhelda ning ta suudab tuua tulemusi, kas on siis haridus ilmtingimata vajalik? Uude keskkonda sisenemisel (nt tööle kandideerimisel, võõraste riiki elama asumisel) on haridus esimene märk, mille põhjal inimest defineeritakse. Kui aga süsteem töötab selletagi, miks pingutada?</p>
<p>Vahel paneb kahtlema selle aine akadeemilisus ja tõsiseltvõetavus. Mingil määral võiks öelda, et see on kui kutseõppe - seda ei saa muul moel selgeks kui ikkagi praktikas.</p>
<p>Täpsustan, et kõrgharidus peaks kindlasti olema, kuid ei pea tingimata olema ajakirjanduse ja suhtekorralduse erialal omandatud. Arvan, et ka nt ajaloo, filosoofia või majanduse kõrgharidusega inimene võib saada heaks ajakirjanikuks või suhtekorraldajaks.</p>
<p>Siiani on tundunud, et see eriala pole nii spetsiifiline, et selleks on vaja omandada eriharidus. Väga palju oleneb siiski inimese iseloomust ja oskustest (mida on võimalik edukalt omandada ka töö käigus).</p>

6) Tabel 11: Vastajate plaanid õpingute jätkamisel teisel erialal

Teema võiks olla sama, midagi meediaga seoses, aga mitte konkreetselt ajakirjandust.
rahvusvahelised suhted, kirjandus, produktsioon, keeled
Ei ole veel kindlalt otsustanud, kuid plaanin jätkata
Ürituste korraldamine, turundus ja reklaam
Ilmselt kunagi sooviksin teha magistri muusikatööstuse alal, sest tegemist on erialaga, kus sooviksin oma suhtekorraldusala oskuseid rakendada.
Ei tea veel kindlalt. Kui jah, siis sama eriala.
tahaksin pigem õppida reklaami ja üritusturundust
silmaringi laiendamiseks
psühholoogia, sest see kõnetab rohkem, tunnen, et see on minu valdkond
Olen mõistnud, et tegemist pole minu erialaga.
Turundus, reklaam. Minu jaoks huvitav ala ja võib olla ka kommunikatsiooni haru, seega minu bakaharidus ei ole raisku lastud.
Ei ole veel otsustanud, aga tahaks millelegi rohkem spetsialiseeruda, et olla pädevam ajakirjanik näiteks sellel kitsal alal.
Midagi seotud filmindusega, ilmselt produtsent
Tegelikult ma ei tea, kas tahan Eestis, aga sama eriala
Ma pole veel oma valikus kindel. See variant tundus kõige huvitavam
Soovin õppida midagi humanitaarteaduste/kunstide valdkonnast. Kas kirjandus ja kultuuriteadused, filosoofia, semiootika ja kultuuriteooria, teatriteadus. Ma ei ole kindel, kas mul on võimalik otse magistrisse õppima minna. Eks see oleneb sellest, milliseid valikuid ma oma kõrvaleriala suhtes ajakirjanduses teen. Kui ei ole võimalik, siis alustan bakalaureusega ning lähen ka magistrisse. Tahan jätkata just sellise valdkonna erialal, sest soovin saada kultuuriajakirjanikuks. Ajakirjanduserialal magistris õppimine on minu arust neile, kes tahavad seda ala väga spetsiifiliselt tundma õppida, et siis võib-olla ise loenguid anda. Mina see inimene oma loomuselt ei ole. Kuna mina tahan just kultuuriajakirjanikuks saada, siis tean oluliseks ennast sel tasandil spetsiifiliselt harida. Arvan, et bakalaureuse kraad ajakirjanduses annab mulle niigi hea põhja ajakirjandusetööst üleüldiselt.
Tahaksin õppida midagi televisiooniga seotut.
rahvusvahelised suhted. Poliitika paelub mind võrdväärset ajakirjandusega
Filmikunst (tõenäoliselt)
Pole kindel MA erialas, võib-olla tahan midagi samalaadset juurde õppida. Näiteks turundust vms. Tulevik näitab suunda. Ideaalis PR-turundus-ürituste korraldamise segu.
Ei ole veel tulevikus kindel. Võimalik, et valin teise eriala, et end mitmekülgsemalt täiendada.
MA ARVAN, aga ma pole veel valikuid teinud. Kohe magistriõppesse edasi ei plaani minna. Ilmselt lähen mõnda muud seotud eriala õppima (juhtimine, turundus vms).
Kultuurikorraldus, sest selles valdkonnas saan kasutada ka oma kommunikatsioonialaseid teadmisi ja ei jääks liiga n-ö üheülbaliseks.
Psühholoogias, sest see on mu kõrvaleriala ja paelub rohkem. Samuti tekitab rohkem tunnet, et teed reaalselt midagi head ja kasulikku ära.
Ei tea, millisel, aga ajakirjandust enam ei taha näha
tahan oma kom juhi hariduse kõrvale magistrikraadi turunduses ja ärijuhtimises
Psühholoogia või kunstiteraapia, sest kommunikatsioonijuhtimine on liiga pingeline minu jaoks

7) Tabel 12: Ülikoolide kuvandit iseloomustavad märksõnad

Tallinna Ülikool	Tartu Ülikool
Tehnikakeskne, veidi laialivalgus	Kindel, turvaline valik, annab tulevikus eelise
Närviline, eklektiline	Korrapäratu, bürookraatlik, vanaaegne, aukartust äratav, uhke, kõrk, muna ja kana suhe, võimudistants
Innovaatiline, Tallinna Ülikoolis nõrgem maine kui Tartu Ülikoolil	Grupitunnetus erinevates instituutides, kõik on suur pere
Igaüks on justkui eraldi indiviid – ei teki grupitunnetust	Esimene, ühendav
Lihtsam sisse saada	Raskem sisse saada
Pingevaba, ülehinnatud, laialivalgus, (alles) arenev	Liiga üleolev suhtumine TLÜ suhtes
Inimlik, lahke, sõbralik	Kasutu, raske
Kaasaegne	Hariv, mõtlemist arendav

8) Tabel 13: Kuvand Tallinna ja Tartu Ülikoolist

		TLÜ tudengid	TÜ tudengid	Kokku
Akadeemiline	Tallinna Ülikool	13	17	30
	Tartu Ülikool	46	70	116
Praktiline	Tallinna Ülikool	44	51	95
	Tartu Ülikool	13	33	46
Väärikas	Tallinna Ülikool	25	11	36
	Tartu Ülikool	44	69	113
Usaldusväärne	Tallinna Ülikool	30	21	51
	Tartu Ülikool	35	70	105
Modernne	Tallinna Ülikool	49	58	107
	Tartu Ülikool	10	32	42
Head õppejõud	Tallinna Ülikool	46	35	81
	Tartu Ülikool	39	67	106
Investeering tulevikku	Tallinna Ülikool	35	31	66
	Tartu Ülikool	29	66	95
Traditsiooniline	Tallinna Ülikool	8	2	10
	Tartu Ülikool	49	69	118
Pedagoogiline	Tallinna Ülikool	30	34	64
	Tartu Ülikool	34	53	87
Lihtne sisse saada	Tallinna Ülikool	30	58	88
	Tartu Ülikool	13	17	30
Rahvusvaheline	Tallinna Ülikool	47	32	79
	Tartu Ülikool	24	63	87
Populaarne	Tallinna Ülikool	44	27	71
	Tartu Ülikool	46	69	115
Alahinnatud	Tallinna Ülikool	31	35	66
	Tartu Ülikool	2	6	8
Võimalusterohke	Tallinna Ülikool	44	43	87
	Tartu Ülikool	40	62	102
Võimetekohane	Tallinna Ülikool	46	57	103
	Tartu Ülikool	36	61	97

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Heleri Tamme (sünnikuupäev: 24.08.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Tallinna ja Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureuseastme tudengite erialased motiivid ja visioonid”, mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, 1. juuni 2016